

Univerzita Palackého v Olomouci

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových studií

Dominika Bartoňová

**Islamofobie a její projevy na současnou
českou společnost**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Jakub Ambros

Olomouc 2016

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Islamofobie a její projevy na současnou českou společnost* vypracovala samostatně a s použitím uvedené literatury a pramenů.

Olomouc 10. května 2016

Dominika Bartoňová

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala Mgr. Jakubu Ambrosovi za odborné vedení, trpělivost a ochotu, které mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval. V neposlední řadě také děkuji všem respondentům, kteří mi poskytli potřebné informace.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Dominika BARTOŇOVÁ**
Osobní číslo: **R130439**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Islamofobie a její projevy v současné české společnosti**
Zadávací katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem práce je popsat jev islamofobie, jeho vývoj a historický kontext na příkladu České republiky. Dalším cílem práce je vysvětlit pohled občanů vybraného regionu České republiky na muslimy a islám a zjistit, které vlivy a faktory mohou podněcovat islamofobii.

Rozsah grafických prací: dle potřeby
Rozsah pracovní zprávy: 10 - 15 tisíc slov
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

Bunzl, Matti. Between anti-semitism and Islamophobia: Some thoughts on the New Europe. *American Ethnologist*. 2005, Vol. 32, Issue 4. s. 499-508.
ČERVENKOVÁ, Denisa a RETHMANN, Albert-Peter. *Islám v českých zemích*. Vyd. 1. Praha: CMS - Center for Migration Studies, 2009. 153 s.
European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia. *Muslims in the European Union: Discrimination and Islamofobia*. Austria: Printer Manze Crossmedia GmbH & Co KG, 2006, 115 s.
LHOŤAN, Lukáš. *Islám a islamismus v České republice*. 2. dopl. vyd. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2013. 119 s.
PAVLÍKOVÁ, Eva. *Muslimští migranti a český sekulární stát*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2012. 123 s.
Popovová, Klára. *Islamofobie, pozůstatek staletých rozepří?* *Nový Orient*. 2011, Vol. 66, No. 4. s. 1215.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Jakub Ambros**
Katedra rozvojových studií

Datum zadání bakalářské práce: **28. dubna 2015**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2016**

L.S.

prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 28. dubna 2015

Abstrakt

Tato práce na téma *Islamofobie a její projevy na současnou českou společnost* pojednává o poměrně novém pojmu označujícím stále rostoucí trend, především v Evropě. Teoretickou část tvoří pět kapitol, které poskytují základní informace nejen o islamofobii samotné, ale také ji zasazují do širšího kontextu v České republice. V první kapitole se autorka zabývá základními informacemi o islámském náboženství a jeho prvky, vymezuje základní pojmy jako: prorok Muhammad, umma, hidžra, uláma, šaría, sunna, pět pilířů islámu apod. V další kapitole popisuje historický kontext muslimů a islámu v České republice, od prvních střetů s islámskou kulturou až po současnou muslimskou komunitu na území ČR. Následující kapitola, tedy třetí, stručně vymezuje zákon upravující postavení náboženských společností v České republice týkající se také právní úpravy islámského náboženství na našem území. Čtvrtá kapitola mapuje samotný pojem islamofobie, jeho historii, teoretické ukotvení, nejznámější odborníky, dělení, kritiku a srovnání pojmu s antisemitismem. Následující kapitola se zabývá samotnou existencí a přítomností pojmu v České republice, autorka se snaží definovat příčiny islamofobie v České republice a ukazuje několik konkrétních případů. Praktická část je tvořena výzkumem prováděným ve zvoleném kraji České republiky a interpretací jeho výsledků. Výzkum byl prováděn dotazníkovým šetřením se zaměřením na studenty středních škol ve Zlínském kraji. Cílem dotazníkového šetření bylo zjistit názor zvoleného segmentu na islámské náboženství a muslimy v České republice, v neposlední řadě bylo šetření také zaměřeno na základní znalosti týkající se tohoto náboženství, které autorka pokládá za nezbytné ke konstruktivní diskuzi.

Klíčová slova: islám, islamofobie, muslimové, Česká republika, adaptace, náboženství

Summary

This thesis, *Islamophobia and Its Effects on Contemporary Czech Society*, addresses quite a new phenomena, which is becoming more and more relevant, especially in Europe. Theoretical part consist five chapters, which focuses on basic information not only about islamophobia, but it also put it to the wider context in Czech Republic. In the first chapter, the author introduce basic information about Islam and Its beliefs and characterizes following concepts: Muhhamad as a prophet, Umma, Hijra, Ulama, Sharia, Sunna, five pillars of Islam and etc. The next chapter describes historical context of Islam and Muslims in the Czech republic, from the first contact to contemporary Muslim community in Czech. Chapter third focuses on the law which adjusts position of every religious group in Czech republic, containing rules applicable to any religion including Islam. This is followed by chapter four, which is about Islamophobia, Its historical Framework, theoretical context, the most famous experts and Its comparing with Antisemitism. In the chapter five describes existence of this particular phenomena in Czech society and Its causes and consequences. Last but not least practical part presents the survey results. The Survey has been taking place in Zlin region, part of Czech republic and it was intended for High school's students only. Survey was made to chart attitudes of choosen region and target group about Islam and Muslims not only in general but mainly in Czech society and their knowledge about this particular religions, which author consider as necessary for constructive discussion.

Key words: Islam, Muslims, Czech Republic, Religion, Islamophobia, adaptation

OBSAH

OBSAH	8
ÚVOD	10
1 ISLÁM	13
1.1 VZNIK ISLÁMU A HISTORICKÝ KONTEXT	13
1.2 ÚVODEM O ISLÁMU, UVEDENÍ DO ISLÁMSKÉ VĚROUKY	14
2 MUSLIMOVÉ A ISLÁM V ČECHÁCH	17
2.1 HISTORICKÝ VÝVOJ A PRVNÍ KONTAKT S ISLÁMSKÝM NÁBOŽENSTVÍM V ČR	17
2.2 VZNIK A VÝVOJ MUSLIMSKÉ OBCE V ČESKOSLOVENSKU	17
2.3 MUSLIMOVÉ V ČESKÉ REPUBLICĚ – SOUČASNOST	20
2.4 ČESKÁ MUSLIMSKÁ SCÉNA	22
2.4.1 ÚSTŘEDÍ MUSLIMSKÝCH OBCÍ	22
2.4.2 OSTATNÍ ORGANIZACE SDRUŽUJÍCÍ MUSLIMY NA ÚZEMÍ ČR	23
2.4.3 MEŠITY NA ÚZEMÍ ČR.....	23
2.4.4 MEDIÁLNÍ AKTIVITY ČESKÝCH MUSLIMŮ	23
3 ZÁKON O NÁBOŽENSKÝCH SKUPINÁCH	25
4 ISLAMOFOBIE	26
4.1 DEFINICE ISLAMOFOBIE	26
4.2 HISTORICKÝ KONTEXT	27
4.3 POSTOJOVÉ ZDROJE ISLAMOFOBIE	29
4.3.1 TEORIE SOCIÁLNÍ IDENTITY	30
4.3.2 TEORIE VNÍMANÉ HROZBY	30
4.3.3 KOGNITIVNÍ PŘÍSTUP	31
4.4 ISLAMOFOBIE DLE RUNNYMEDE TRUST	31
4.5 KRITIKA ISLAMOFOBIE	36
4.6 RASOVÝ, ETNICKÝ A NÁBOŽENSKÝ ASPEKT	38
4.6.1 ETNOLOGIE, SVOBODA PROJEVU A IDEOLOGICKÝ DISKURZ. KRITIKA ISLAMOFOBIE.....	39
4.7 ISLAMOFOBIE VS. ANTISEMITISMUS	39
5 ISLAMOFOBIE V ČR	42
6 PRAKTICKÁ ČÁST	45
6.1 NÁVRH VÝZKUMU	45

6.1.1	CÍLE VÝZKUMU.....	45
6.1.2	VÝBĚR VZORKU.....	45
6.1.3	VYBRANÉ METODY SBĚRU DAT.....	45
6.1.4	ANALÝZA DAT	46
6.1.5	ČASOVÝ PLÁN VÝZKUMU.....	46
6.1.6	PROVEDITELNOST VÝZKUMU A JEHO LIMITY.....	46
6.1.7	KVALITA VÝZKUMU.....	47
6.1.8	ETICKÉ PROBLÉMY VE VÝZKUMU.....	47
6.2	VÝSLEDKY VÝZKUMU.....	47
	ZÁVĚR	64
	SEZNAM LITERATURY	67
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	72
	SEZNAM TABULEK.....	73
	SEZNAM OBRÁZKŮ	74
	SEZNAM PŘÍLOH.....	76
	PŘÍLOHY.....	77

ÚVOD

Džihád. Terorismus. Potírání lidských práv. Uprchlíci. Tato a mnohá další přirovnání či charakteristiky plní titulky v novinách, internetových médiích a diskuzích ve spojitosti s islámem, popřípadě muslimy. Migrace, integrace a multikulturní společnost jsou stále častěji skloňovaná témata. Globalizace nám usnadňuje kontakt s rozličnými kulturami a náboženstvími. Evropa se stává místem, kde se protíná „naše“ kultura s tou „cizí“, Místem, kde se střetávají lidé z celého světa s odlišnou barvou pleti, původem, zvyky a náboženstvím. A tak se otázka, zda mohou lidé nebo skupiny lidí s odlišnou kulturou žít v jednom státě, stává stále aktuálnější. Jednotlivé národy na tuto problematiku nahlízejí rozdílně. Je to dáno jejich národnostním složením, polohou, historickým vývojem a také současným děním. Až při střetu dvou odlišných kultur přicházíme na to, čeho si vážíme na té vlastní a které hodnoty nám naopak připadají cizí. Pouze konfrontace rozdílných tradic, norem a vzorců chování nás může vést k uvědomění, že neexistuje žádná univerzálně správná kultura se správnými hodnotami. Právě různé postoje vůči cizím, odlišným kulturám vedou k různým procesům uspořádání vztahů ve společnosti. Bude to integrace, asimilace, nebo segregace? Důležitým faktorem také zůstává připravenost konkrétních skupin nebo národů k soužití a spolupráci, k respektu a dialogu s jinými, „invazními“ kulturami. Kultura, zvyky a tradice, definice toho, co je správné a normální, nejsou neměnné. Mění se časem, vlivem historických událostí nebo konfrontací s jinými kulturami, kdy dochází k přebírání či přivlastňování jiných hodnot.

Právě potřeba lidí sdružovat se do skupin, potřeba někam patřit, vědomí příslušnosti k určitému národu jsou častým důvodem značného množství násilí. Jako příslušníci určitého národa máme tendence při konfrontaci vyzdvihovat vlastní kulturu, tradice a normy, avšak úmyslně přehlízíme její zápory. Soužití různých kultur nicméně předpokládá respekt, toleranci a snahu na obou stranách, jak kultury „domácí“, tak „cizí“. Pokud jedna z nich odmítá druhou, diskriminuje ji či proti ní násilně vystupuje, multikulturalismus selhává. V souvislosti s událostmi poslední doby, s uprchlickou krizí, která zasáhla celou Evropu, tato otázka vyvstává ještě palčivěji. Ačkoli Česká republika stále zůstává poměrně izolovanou zemí, která má oproti ostatním evropským zemím pouze zlomek počtu jejich imigrantů, otázka začlenění těchto lidí do naší společnosti je velice diskutovaným tématem. Stále častěji se toto téma objevuje v odborných pracích, ale i v diskuzích laické veřejnosti. Je Česká republika připravena na příliv migrantů? Chtějí

Češi dialog s jinými kulturami? Má česká společnost zájem měnit své postoje či potírat předsudky vůči jiným kulturám? Chceme v naší zemi „cizáky“? V poslední době se těmito cizáky stávají především muslimové, lidé vyznávající islám, nebo lidé, kteří se zdají být muslimy. Právě toto náboženství je zobrazováno jako opak všeho, co je naší společnosti drahé. Přestože je v dnešní době ČR sekularizovanou zemí, jednou z nejateističtějších zemí v Evropě, právě v konfrontaci s islámskou kulturou a náboženstvím se mnozí obracejí zpátky ke křesťanským hodnotám. Aktuálnost kulturního konfliktu dokazují také média, stále častěji hovořící o islámu, a také mnohé skupiny lidí na sociálních sítích zastávající naprosto odlišná stanoviska. Práce, kterou nyní držíte v rukou, se zabývá právě jedním z jevů, který bohužel často doprovází vznik multikulturního světa. Islamofobie je poměrně novým termínem, hojně využívaným až v posledních desetiletích. Cílem této práce je popsat jev islamofobie a jeho vývoj a historický kontext na příkladu České republiky, vysvětlit pohled občanů vybraného regionu ČR na muslimy a islám a zjistit, které faktory nebo skutečnosti mohou podněcovat islamofobii.

Cílem práce tedy bylo odpovědět na otázky: Co je to islám? Jakou máme historickou zkušenost s tímto náboženstvím? Co je to islamofobie? Projevuje se v ČR? Existují islamofobní projevy v české společnosti? Bojí se studenti ve Zlínském kraji muslimů? Inspirací k výběru tématu bakalářské práce byla především aktuálnost problematiky stále častěji spojované s evropským společenským a kulturním vývojem. Samotný pojem islamofobie je poměrně nový a stále poněkud rozporuplný, především v odborných kruzích. Po událostech z 11. září 2001 a po nedávných teroristických útocích v Londýně, Francii a Belgii se otázka soužití různých kultur objevuje stále častěji, což také souvisí se stále častějšími projevy nenávisti vůči odpovědné skupině. Dalším důvodem, proč jsem si téma vybrala, je skutečnost, jakým způsobem ovlivňuje právě náboženství nejen naši společnost, ale i všechny ostatní.

Ačkoli sama se nepovažuji za stoupence jakéhokoli náboženství, vždy jsem byla fascinována vlivem, který náboženství mají a kterým disponují již od pradávna. Islám se samozřejmě, jako další z abrahámovských náboženství, stal objektem mého zájmu. Ačkoli islám odvozuje svou tradici od Abraháma, a tedy vychází ze starověkého židovského náboženství, a přestože sdílí spolu s křesťanstvím a židovstvím mnoho společných hodnot, je z těchto tří náboženství nejtajemnější a nejodlišnější. Panuje kolem něj aura exotiky a neznáma obklopená mnohými dohady, nepochopeními a předsudky. K vybranému tématu existuje poměrně velké množství literatury a materiálů. Jak již bylo zmíněno výše,

islamofobie se stává stále aktuálnějším tématem především na evropské půdě, proto je k dispozici poměrně mnoho odborných publikací zabývajících se tímto fenoménem, avšak převážná většina z nich je psána v anglickém jazyce. V České republice je dostupných mnoho publikací o islámu v obecné rovině, kteréžto prameny byly využity převážně při zpracování kapitol jedna až pět. Naopak teoretický rámec islamofobie patří mezi nedostatečně zmapovaná témata, proto bylo využito cizojazyčných zdrojů.

1 ISLÁM

1.1 VZNIK ISLÁMU A HISTORICKÝ KONTEXT

„Vyznavači islámu pokládají své náboženství za přirozenou monoteistickou víru a řád daný Bohem již prvnímu člověku, Adamovi. Samo slovo *islám* znamená odevzdání se (do vůle Boží). Muslimové věří, že tuto Boží vůli zvěstovali lidem proroci. Nicméně až do vystoupení posledního a největšího z nich – Muhammada – zůstávala úroveň poznání nízká, a tuto dobu proto označují za věk *džáhilje*, nevědomosti. S Muhammadem spojují triumfální nástup dovršeného islámu, zatímco historická věda teprve zde, na počátku 7. století, zaznamenává jeho vznik jako nového náboženství.“ (Kropáček, 2003, str. 9)

Muhammad se narodil do klanu obchodníků Hášimovců. Jeho otec zemřel ještě před jeho narozením a matka, když Muhammad dovršil šest let. Vyrůstal tedy v péči dědečka Abdula a později strýce a hlavy klanu Hašíma Abú Táliba. (O'Connor, 2009) Avšak o dětství a dospívání proroka Muhammada není známo příliš mnoho, proto je za jednu z prvních důležitých informací o jeho životě považován sňatek s bohatou vdovou Chadídžou. Tímto sňatkem získal Muhammad nejen majetek, ale také společenské postavení a zkušenosti. Přibližně kolem roku 610 se dle tradice Muhammad poprvé setkal s archandělem Gabrielem, který mu sdělil, že je předurčen nést slovo boží, jelikož byl vybrán jako prorok. Několik let po tomto zjevení začal prorok Muhammad přednášet o svých zjeveních. Jeho manželka Chadídža v něj vkládala velkou důvěru a byla vůbec první muslimkou, často je označována jako matka věřících. (Popovová, 2015)

Zpočátku Muhammada lidé ignorovali a k novému náboženství přistupovali se značnou lhostejností, avšak později se lhostejnost změnila na otevřenou nenávisť. Muhammadův klan stál za ním a poskytoval mu ochranu, i přes společenský a obchodní bojkot, avšak po smrti Abú Táliba se jeho následovník otevřeně postavil proti prorokovi a ten byl nucen Mekku opustit. To vedlo k události všeobecně známé jako *hidžra*. Jedná se o odchod Muhammada a jeho následovníků do Medíny¹. Tato emigrace byla po smrti proroka vybrána jako počátek islámského datování. V Medíně dochází ke vzniku *ummy*, první ucelené islámské společnosti. Jako modlitební směr, *quibla*, byl vybrán Jeruzalém a jako duchovní centrum Muhammadova rodná Mekka. Tu bylo ale nejprve nutno získat, a tak vzniká ozbrojená forma svatého boje, *džihád*. Po letech bojů a potyček dochází

k podrobení Mekky, která přijímá islám. V roce 632 vykonal prorok poslední pouť do Mekky, kdy došlo ke stanovení jednoho z pilířů víry² – povinné pouti do Mekky, tzv. *hadždž*. V červnu 632 prorok umírá. (Kropáček, 2003)

1.2 ÚVODEM O ISLÁMU, UVEDENÍ DO ISLÁMSKÉ VĚROUKY

Muslimové jsou stejně jako židé a křesťané monoteisté. Základem je víra v jednoho boha, vládce a soudce Alláha. Muslimové také věří v proroky, nejen v proroka Muhammada, ale také v proroky hebrejské bible, Mojžiše a Abraháma, a novozákonní proroky, Ježíše a Jana Křtitele. (Esposito, 2002) Muslimem je každý člověk už od narození, protože ho stvořil Alláh, avšak oficiálním muslimem se stává až po pronesení vyznání víry. Základní a posvátnou knihou je korán, který se skládá ze 114 súr, které jsou uspořádány podle délky. Jde o boží slovo, které Alláh vykládal skrze archanděla Gabriela Muhammadovi při zjeveních. (Křiklavová, Mendel a Muller, 2002)

Posvátná kniha muslimů byla sepsána až po Muhammadově smrti a jediná oficiálně uznaná verze byla sepsána z rozkazu chalífy Uthmána bin Affána. Korán je v arabských zemích uctíván ve všech oblastech života a v řadě zemí byl korán vyhlášen jako zdroj zákonodárství. (Kropáček, 1993) Protože se již brzy po sepsání koránu objevily nejasnosti a neshody ohledně koránských výroků, objevila se nutnost vytvořit pravidla interpretace. Vysvětlovat pravý smysl koránu nebo z něj odvozovat závěry mohou pouze osoby morálně bezúhonné, důvěryhodné a vzdělané. Tito lidé se nazývají *ulamá*. Součástí koránu je také pět základních pilířů víry. „Zásadní význam zde má pět povinností, které muslimské učení souhrnně označuje za pět sloupů nebo pilířů náboženství – *arkán ad-dín*.“ (Kropáček, 2003, str. 91)

Těchto pět pilířů tvoří jakousi vnitřní strukturu muslimské obce, zároveň ji také brání vůči okolí. Prvním pilířem islámu je *šaháda*. Jedná se o vyznání víry, které muslimové plní při každodenních modlitbách a je také nezbytným předpokladem pro konvertování k islámu. Šaháda má následující znění: „Vyznávám, že není božstva kromě Boha a Muhammad je posel Boží.“ Druhým pilířem je *salát*, tj. modlitba. Je to náboženský úkon, který muslimové provádějí nejčastěji ze všech. (Denny, 1998) Kropáček (2003) také uvádí podmínky pro splnění modlitby, aby byla uznána jako platná: čistota těla, čistota

¹ Město nacházející se v západní části Saudské Arábie, původním názvem Jathrib.

² Pilíře islámského náboženství jsou podrobněji rozebrány v kapitole 1.2, *Úvodem o islámu, uvedení do islámské věrouky*.

místa a šatu, náležité odění, zaujetí správného modlitebního směru, znalost modlitebních časů a zbožné předsevzetí. Věřící jsou povinni modlit se pětkrát denně a modlitbu není nutné vykonávat v mešitě. Dalším, v pořadí třetím, z pěti pilířů je *zakát* neboli povinná almužna. K odvodům dochází každoročně, a to z určených druhů majetku. Každý takto povinovaný může zakát odevzdat přímo těm, kterým je určen, nebo úřadům s náležitou zodpovědností. (Kropáček, 2003). Přesto zakát není chápán jako dobročinná činnost. Je to povinnost věřících, kteří od boha dostali bohatství, odpovědět na potřeby méně šťastných členů ummy. Čtvrtým pilířem je *saum* neboli půst. Muslimové by měli půst dodržovat vždy jednou ročně během Ramadánu, což je postní měsíc, vždy devátý měsíc muslimského kalendáře. Jídlo, pití a sexuální aktivity jsou zakázány od východu slunce do jeho západu. Ramadán končí svátkem Eid Al Fitr, který je velmi podobný křesťanským Vánocům. (Esposito, 2002) Z povinnosti půstu jsou vyjmuty děti do deseti let, staří nebo nemocní lidé, lidé konající těžkou fyzickou práci, také lidé na cestách a těhotné či kojící ženy. Posledním pilířem islámské víry je *hadždž*, pouť do Mekky. Každý muslim by tuto pouť měl vykonat alespoň jednou za život. Z této povinnosti jsou vyjmuti otroci a ženy bez manžela nebo jiného mužského příbuzného. Zvláštní výjimka nastává také tehdy, není-li cesta bezpečná. Speciálním případem je *džihád*, tj. povinnost bojovat za víru. Ta není součástí pěti pilířů, ale bezprostředně se k nim přimyká. (Kropáček, 2003)

Dalším důležitým pramenem je ustavená tradice čili *sunna*, která se opírá o *hadíthy*. Hadíthy³ jsou zapsané skutky a výroky proroka Muhammeda a jeho blízkých následovníků, kteří pouze nepředávali sunnu dále, ale také ji svým vlivem pomáhali dotvářet. Sunna, ačkoli v historii zastávala různě významné postavení, je chápána především jako doplnění koránu, jako pomůcka pro jeho pochopení a interpretaci. Nejrozšířenější sunna, tedy ustavená tradice sunnitů, není uznávána druhou největší větví muslimů – šíity⁴. Ti si pěstovali svou vlastní tradici, tak jako svůj vlastní výklad koránu a pro označení zpráv ve své tradici nepoužívají termín *hádíthy* ale *chabar*. (Kropáček, 2003)

„Islám tedy získal v sunně další zdroj práva. Ve srovnání s koránem to byl pramen praktičtější, snáze využitelný při řešení praktických otázek právní povahy. Avšak sunna nebyla tím, co završovalo systém islámského práva.“ (Křiklavová, Mendel a Muller, 2002,

³ Též hadísy.

⁴ V islámu existují dvě hlavní větve věřících. Převažující sunnitě (asi 90 %) uznávají první čtyři chalífy jako legitimní, uznávají právní systém tak, jak byl v islámském společenství ustanoven. Šíité uznávají za legitimní vládce po Muhammadovi pouze Alího a jeho potomky. Dle jejich učení musí být jediný chalífa z Muhammadovy pokrevní linie a důležitá je pro ně také vedoucí úloha vedoucího společenství imáma.

str. 50) Tím se stala *šári'a*⁵, muslimy chápaná jako boží zákon. Slovo šaría znamená v přeneseném významu cestu, kterou mají věřící následovat, cestu jistoty a bezpečí. Šaría se dotýká pravděpodobně všech stránek života muslima, obsahuje nařízení a předpisy, jak by se věřící měli v různých situacích chovat. (Křiklavová, Mendel a Muller, 2002)

Šaría je nejvýznamnějším zdrojem islámského práva a jejímu rozsahu a časovému trvání nemůže konkurovat žádný jiný zákoník. Až do 19. století v podstatě neznal arabský svět nic jiného. Až s průnikem kapitalismu do těchto zemí začaly být prosazovány i zákoníky koloniálních metropolí, avšak i nadále se šaría v mnoha zemích aplikovala v osobním a rodinném právu – ať už oficiálně, neoficiálně, nebo dokonce i přes zákaz daného státu. (Kovář, 1984) V dnešní době zůstává šaría oficiálním zákoníkem například v Saudské Arábii.

Šaría bývá chápána jako tři zákoníky. Zabývá se především povinnostmi věřícího ke Stvořiteli – tento okruh se nazývá *ibádát*. Dále se zabývá vztahem člověka ke člověku nebo vztahem člověka k celé společnosti, což je *mu'ámalát* (patří sem například rodinné, dědické a majetkové právo), a v neposlední řadě trestním právem *uqúbat*, kde uvádí zakázané činy a sankce. (Potměšil, 2012)

⁵ Dále v práci je používána počestěná verze – šaría.

2 MUSLIMOVÉ A ISLÁM V ČECHÁCH

2.1 HISTORICKÝ VÝVOJ A PRVNÍ KONTAKT S ISLÁMSKÝM NÁBOŽENSTVÍM V ČR

Území dnešní České republiky bylo v historii ovlivněno islámem pouze velice slabě a islám nikdy bezprostředně české dějiny neovlivňoval. První zkušenosti pocházejí z doby Velké Moravy, avšak styky s muslimy byly pouze obchodního charakteru a nemáme o nich téměř žádné bližší informace. Ke kontaktu také docházelo v době křížových výprav nebo válek na Balkáně.

Bližší setkání nastalo až v době, kdy bylo naše území součástí Rakouska-Uherska a oddíly turecké armády pronikaly na jižní Moravu. Avšak i tato novověká zkušenost českých zemí byla vždy zprostředkována a utvářena převážně v souvislosti politického soupeření Habsburků s Osmanskou říší. Tudíž byly veškeré naše znalosti či zkušenosti ovlivňovány spíše propagandou „tureckého nebezpečí“ než naší vlastní zkušeností. (Bečka, Mendel, 1998) Později se Rakousko-Uhersko stává výraznou multikulturní velmocí a muslimové se usazují i na území České republiky. Situace se zásadně mění při okupaci Bosny a Hercegoviny v r. 1878, kdy výrazně narůstá počet imigrantů, kteří využívají možnost volnějšího pohybu a stěhují se za vyhlídkou lepší budoucnosti. České země se tak stávají součástí území, kde žila poměrně velká muslimská komunita.

V roce 1913 již vychází první část koránu přeložená do českého jazyka. Do Čech dále přicházeli muslimové ze Sovětského svazu, ale náznaky prvního sdružování muslimů všech národností dle náboženské příslušnosti pozorujeme až v polovině třicátých let. (Mendel, Ostřanský a Rataj, 2007)

2.2 VZNIK A VÝVOJ MUSLIMSKÉ OBCE V ČESKOSLOVENSKU

První Muslimská náboženská obec pro Československo s ústředím v Praze vzniká až v roce 1934 na popud pražských praktikujících muslimů. Začínají také vydávat svůj vlastní občasník, *Hlas Muslimské náboženské obce*.

Zpočátku se zde vyskytovaly problémy s právní úpravou, dodržováním zákonů a byrokratickým přístupem československých úřadů ohledně uznání obce. Oficiálně byla tedy obec uznána až v roce 1941 a v té době čítala asi 700 věřících. Čelním představitelem se stal český konvertita Alois Bohdan Brikcius. Náboženská obec se ale ukázala jako

nejednotná a vnitřní rozpory vedly brzy k dočasnému pozastavení její činnosti. Během let nacistické okupace zůstala základna obce stejná. Ani po osvobození obec nezanikla, její činnost ale byla utlumena. (Mendel, Ostřanský a Rataj, 2007) Hlavní představitel MNO Alois Bohdan Brikcius je vyšetřován za řadu zločinů⁶ a odsouzen k osmi letům vězení. (Bečka, Mendel, 1998) Během komunistického režimu se muslimská obec nijak neprojevovala, a proto její členové nebyli nijak pronásledováni nebo perzekvováni. (Mendel, Ostřanský a Rataj, 2007)

Přesto imigrace muslimů do Čech pokračovala, především skrze stipendia poskytovaná vysokými školami. Mnoho přistěhovalých muslimů se zde po dostudování rozhodlo zůstat a začlenit se do společnosti.

O opětovné registrování se muslimská obec pokusila během pražského jara roku 1968, ale v důsledku sovětské invaze byla donucena se snah znovu vzdát. (Europe and Islam, 2015)

Po sametové revoluci nebylo pro muslimy klima na našem území o nic příznivější. Českoslovenští žurnalisté i většinová veřejnost obdivovali judaismus a Izrael a antiislámská a antiarabská xenofobie dosáhla vrcholu. Na mezinárodní scéně docházelo k zostření konfrontace mezi Západem a radikálními proudy islámského reformismu. „Od výkladu zmíněných témat⁷ se odvíjelo vykreslování muslimů a islámské civilizace jako příštího fatálního nepřítele západních demokracií a dokonce jako zdroje ohrožení našich národních zájmů.“ (Bečka, Mendel, 1998, str. 176)

Po roce 1990 se ukázalo, že se centrum příští muslimské obce přesune na Moravu, jelikož se nejvíce věřících nacházelo v Brně a jeho okolí. Už v roce 1990 rozeslal ústřední představitel muslimské komunity Přemysl Šilhavý žádosti o opětovné uznání muslimské obce, obnovil časopis *Hlas* pod názvem *Hlas MNO pro Československo* a přišel s myšlenkou výstavby první mešity právě v Brně. V roce 1991 vzniká v Brně Islámské centrum, kde v čele s hadžim⁸ Šilhavým obnovují činnost, pořádají semináře, propagují islám a zřizují modlitebny. Dochází také ke snahám zajistit českým muslimům lepší zázemí, a tak pronajímají prostory pro modlitebny, knihovny, jídelny a společenské

⁶ Brikcius měl být usvědčen například za: rasistické postoje vůči Židům, projevy sympatií vůči nacismu v protektorátním tisku, kolaboraci s Němci, provinění proti národní cti v době okupace, údajné orodování u Adolfa Hitlera za propuštění asi pěti tisíc muslimů atd. (Bečka, Mendel, 1998)

⁷ Bečka a Mendel uvádějí příklady xenofobie v českém tisku. Například naivní a zavádějící interpretace operace *Pouštní bouře*, kniha Betty Mahmoodyové *Bez dcerky neodejdu* a články a publikace na téma arabsko-izraelského konfliktu. (Bečka, Mendel, 1998)

⁸ Hadži je čestný titul, na který má právo muslim, jenž vykonal pouť do Mekky.

prostory. Obec také kupuje pozemek na třebíčském hřbitově, sloužící k pohřbívání muslimů ve směru k Mekce. Jedná se o první takovýto počin v českých zemích. (Bečka, Mendel, 1998)

Hlavním zájmem obce ale stále zůstávalo úřední uznání státem a výstavba kulturního střediska v Brně. Bohužel obec nebyla součástí Světové rady církví, a tak odbor církví požádal obec, aby předložila seznam deseti tisíc zletilých stoupenců⁹. Toto však obec splnit nemohla a ani nechtěla, s obavou o ztrátu anonymity českých muslimů. (Mendel, Ostřanský a Rataj, 2007) „V březnu 1996 Odbor církví vyrozuměl obec o ‚zastavení řízení ve věci registrace‘. Ústředí toto rozhodnutí odmítlo a opětně zdůraznilo, že se vlastně jedná o formální ‚znovu registraci‘, neboť registrace se uskutečnila již za první republiky a poté za Protektorátu.“ (Mendel, Ostřanský a Rataj, 2007, str. 385 a 386) Další žádosti o uznání byly opět zamítnuty. „Ve vztahu mezi muslimskou obcí a kompetentními státními orgány se tak ještě před nějakými deseti lety jednalo o jakýsi bludný kruh nepřekonatelných legislativních bariér, nedostatečné právní erudice a subjektivních lidských postojů.“ (Mendel, Ostřanský a Rataj, 2007, str. 387)

V téže době vzniká na území mnoho dalších muslimských organizací státem uznaných jako organizace kulturní povahy. Jedná se především o Nadaci pro založení a provoz islámského centra – v Praze a Brně, Islámské centrum v ČR, Ligu českých muslimů, Všeobecný svaz muslimských studentů v ČR a Islámský svaz – klub přátel islámské kultury. Islámský svaz není jako jediný uznáván MNO a vystupuje tak mimo rámec Ústředí. (Bečka, Mendel, 1998)

V roce 1996 po mnoha zamítnutích dosáhla muslimská obec konečně jednoho ze svých hlavních cílů a získala povolení ke stavbě mešity v Brně, za podmínek, že nebude obsahovat žádné specifické architektonické prvky a nebude narušovat urbanistický ráz města. To znamenalo mešitu bez minaretu nebo jakýchkoli orientálních architektonických prvků. První mešita v České republice byla slavnostně otevřena v roce 1998 a druhé se dočkali pražští muslimové v roce 1999. (Mendel, Ostřanský a Rataj, 2007)

⁹ Hranici deseti tisíc zletilých stoupenců upravuje zákon 3/2002 Sb., podle něhož musí církev žádající o přiznání oprávnění k výkonu zvláštních práv dodat v originále podpisy tolika zletilých občanů České republiky, nebo cizinců s trvalým pobytem v České republice, kolik činí nejméně 1 promile obyvatel České republiky podle posledního sčítání lidu. Viz zákon o církvích a náboženských společnostech, § 11 odst. 4 písm. a).

2.3 MUSLIMOVÉ V ČESKÉ REPUBLICE – SOUČASNOST

Ještě nikdy v minulosti se v českém prostředí nevěnovalo islámu tolik pozornosti, jako je tomu v posledních letech. Zmínky o muslimech či četné projevy zájmu o islám nalezneme v současné době téměř všude. Nejen jako odborné či neodborné publikace na pultech českých knihkupectví, ale také v rozličných sdělovacích prostředcích, na sociálních sítích, v internetových médiích nebo online debatních fórech. Zájem české veřejnosti roste úměrně k aktuálnosti tohoto tématu, a tak se k tomuto tématu nevyjadřují pouze orientalisté, ale také obyčejní občané rozpoutávající diskuze o něčem pro mnohé lidi stále exotickém a neznámém. Dnes tak můžeme narazit na knižní tituly, články či periodika propagující islám, stejně tak na ta, která jsou zaměřena proti islámu až rasisticky. Muslimové žijící v Čechách se tak mohou setkat s projevy podpory i nenávisti.

Bohužel v České republice neexistují žádné přesné statistiky religiozity. V době komunistického režimu se tato otázka v žádných dotaznících nevyskytovala a po přechodu na demokracii, byla otázka víry uvedena jako nepovinná.

V této práci budou uvedeny výsledky sčítání lidu z let 1991, 2001 a 2011. V roce 1991 se v dotaznících v oblasti věnované náboženství islám vůbec nevyskytoval a muslimové se proto mohli přihlásit do kategorie bez náboženského vyznání, ostatní nebo nezjištěno¹⁰

Tab. 1 Výsledky sčítání lidu z let 1991, 2001 a 2011 v oblasti náboženského vyznání (muslimové, či potencionální muslimové – tzn., neuvedli)

	1991		2001		2011	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Islám	x	x	3699	0,036	1921	0,018
Ostatní	59 511	0,6	x	x	x	x
Bez náboženského vyznání	4 112 864	39,9	6 039 991	59,0	3 604 095	34,5
Nezjištěno	1 665 617	16,2	901 981	8,8	4 662 455	44,7

Český statistický úřad, 2016a

¹⁰ Tzn., že se rozhodli otázku náboženství vůbec nevyplnit.

Neoficiální statistiky a výzkumy poté hovoří o počtu 10 000 až 20 000 osob. Místopředseda Ústředí muslimských obcí RNDr. Vladimír Sánka se přiklání k první možnosti, tedy desíti tisícům muslimů, avšak sám uznává, že není způsob jak tyto údaje přesně prověřit. (Mendel, Ostřanský a Rataj, 2007)

S podobnými výsledky přichází také výzkum pod hlavičkou MVČR¹¹ z roku 2006 hovořící o počtu 11 235 muslimů. (Topinka, 2007)

Pokud bychom ale vycházeli z dostupných dat, je tedy zjevné, že počet muslimů na území České republiky je poměrně zanedbatelný, a dokonce jejich počet klesá. Avšak nesmíme zapomínat, že otázka náboženství je v dotaznících při sčítání lidu nepovinná a v roce 2011 na ni neodpovědělo téměř pět milionů lidí.

Muslimská identita totiž nutně neznamená loajalitu k organizacím, které ji reprezentují. Samo ústředí přiznává, že lidí účastnících se společných modliteb, půstu a života v komunitě je méně než 4 000. Většina spoluvěřících preferuje při dodržování koránu soukromí. Počet konvertitů je v České republice odhadován asi na 400 osob, z nichž většina jsou ženy vdané za arabské muže. Nedostatek přesných údajů je pravděpodobně úzce spojen s extrémní etnickou i národní diverzitou a sociální situací muslimů. Dle výzkumu Daniela Topinky (2007) pocházejí muslimové žijící nebo přicházející do České republiky až ze 78 různých zemí. Nejčastěji se jedná o muslimy z turkické sunnitské subcivilizace (62,6 %), dále pak ze subcivilizace arabské sunnitské (28,6 %), ostatní civilizace jsou zastoupeny pouze okrajově. V ČR nepřevažuje žádná národnost, ačkoli v rámci subcivilizací je většina muslimů z blízkovýchodních zemí nebo z oblasti Balkánského poloostrova. (Topinka, 2007).

Stranou jakýchkoli výčtů a výsledků výzkumu stojí nelegální muslimští migranti, jejichž počet není nijak možné podchytit, a tak lze o jejich počtech pouze spekulovat. (Mendel, Ostřanský a Rataj, 2007)

¹¹ Ministerstvo vnitra České republiky

2.4 ČESKÁ MUSLIMSKÁ SCÉNA

2.4.1 ÚSTŘEDÍ MUSLIMSKÝCH OBCÍ

Čeští muslimové měli a stále mají problém s organizačním zastřešením své činnosti. Ačkoli v roce 2004 dosáhlo Ústředí muslimských obcí (dále jen UMO) uznání právní subjektivity, komunita českých muslimů je stále poměrně roztržštěná. Právě kvůli problémům UMO dosáhnout právní subjektivity vznikaly v minulosti i další organizace, které jsou zaregistrovány jako kulturní organizace nebo občanská sdružení.¹² (Mendel, Ostřanský a Rataj, 2007)

Největší prioritou Ústředí muslimských obcí stále zůstává získání druhého stupně registrace vyplývajícího ze zákona o církvích a náboženských společnostech, to ale vzhledem k české legislativě zůstává v nedohlednu.

Argumenty proti uznání muslimské obce jsou trojího druhu: ideologicko-náboženské, administrativně-bezpečnostní a ryze právní. Argumenty ideologicko-náboženské lze shrnout takto: Islám je nesmiřitelné, fanatické náboženství, popírá základní křesťanská (židovská) dogmata. I kdyby islám neuznával násilí za legitimní prostředek, nepatří do českého historického a kulturního kontextu, je neslučitelný se západním pojetím demokracie, lidských práv a svobody slova. Postoj druhého typu je asi takový: Muslimové v ČR nemají věrohodnou reprezentaci, s níž by státní úřady mohly jednat. Případná registrace obce by umožnila zcela neomezené vytváření mešit jako potencionálních center islámského terorismu a nárůst počtu muslimů by vedl k prohloubení už tak značně silné xenofobie. Třetí typ pak nabízí nejstručnější sdělení: Muslimové v ČR nesplňují kritéria pro registraci státem obsažená v zákoně. (Bečka, Mendel, 1998)

Ve svém základním dokumentu UMO definuje své poslání a cíle v jedenácti bodech. Patří mezi ně například poskytovat objektivní informace o islámu a jeho učení, vydávat periodické i neperiodické publikace o islámu, podporovat dialog mezi různými náboženskými uskupeními atd.¹³ Oficiálním sídlem UMO je pražská mešita na Blatské ulici v Praze 9. (UMO)

¹² Viz výše kapitola 2.2 *Vznik a vývoj muslimské obce v Československu.*

¹³ Plné znění na www.umocr.cz – <http://www.umocr.cz/stanovyumo.pdf>.

2.4.2 OSTATNÍ ORGANIZACE SDRUŽUJÍCÍ MUSLIMY NA ÚZEMÍ ČR

V České republice působí také další organizace sdružující muslimy a jejich podporovatele. Mezi neznámější patří Islámská nadace v Praze a v Brně a Svaz muslimských studentů a mládeže. Tyto organizace jsou také personálně propojeny navzájem a každá z nich také s UMO. Dalšími organizacemi jsou: Turecká mešita v Praze, Muslimská unie, Mozaiky o.s. Platform Dialog, Šíitská organizace kolem iráckých šíitů, Občanské sdružení marockých občanů v ČR, Libanonský klub v ČR, Česko-arabská společnost, Alfirdaus jazyková škola a modlitebna, Proislam o.s. a Česko-irácké sdružení. (Lhořan, 2013)

2.4.3 MEŠITY NA ÚZEMÍ ČR

Postoj české společnosti vůči výstavbě mešit je více než zřejmý. První mešita v ČR byla po dlouhých průtazích otevřena až v roce 1998 v Brně. Další návrhy na výstavbu mešit, například v městech Orlová a Teplice, byly opakovaně zamítnuty. Je zřejmé, že odmítavý postoj české společnosti vůči stavbě mešit je především tzv. bojem o symbol. Odpůrcům mešit většinou nevadí přítomnost cizinců, ale vadí jim vstup islámu do veřejné sféry, hmatatelná ukázka cizáctví a pocit ohrožování vlastní identity. (Mendel, Ostřanský a Rataj, 2007)

V současné době se mešity nacházejí pouze v Praze a Brně, ale modlitebny se nacházejí také v Teplicích, Hradci Králové, Olomouci, Ostravě, Plzni, Liberci nebo Českých Budějovicích. (Šťastná, 2012)

2.4.4 MEDIÁLNÍ AKTIVITY ČESKÝCH MUSLIMŮ

Navzdory protestům proti výstavbě mešit se česká společnost zdá být poměrně tolerantní k vydávání muslimský periodik, knih a brožurek. Ty jsou však distribuovány především věřícím a odběratelům, jen málo z nich lze zakoupit v běžných knihkupectvích. Nejznámějšími tištěnými periodiky jsou *Hlas* a československý časopis *Al-Islám*, avšak kvůli finančním obtížím budou brzy publikovány pouze online, jako i další online periodikum obce *Muslimské listy*. (Europe and Islam, 2015)

Další publikační aktivity českých muslimů jsou motivovány především šířením pravdivých a nezkrivených informací o islámu a snahami uvést na pravou míru spoustu nesmyslů a polopravd o něm šířených.

V dnešní době mnohem využívanější, dostupnější a pro mnohé atraktivnější, virtuální svět internetu nabízí mnoho stránek a diskuzních fór orientovaných jak

proislámsky, tak islamofobně. Mezi nejznámější oficiální stránky jednotlivých muslimských organizací patří zejména *Islámský zpravodajský web* (www.islamweb.cz), *Muslimská unie* (www.muslimskaunie.cz), *Infomuslim* (www.infomuslim.euweb.cz) nebo stránky časopisu *Hlas* (www.hlas.muslim.cz). (VSMS)

Stránky ukazující islám z opačné perspektivy jsou například: *Islám v České republice nechceme* (www.ivcrn.cz), *Eurabia* (www.eurabia.parlamentnilisty.cz) nebo komunikační platforma *Média o islámu* (www.mediaoislamu.cz).

3 ZÁKON O NÁBOŽENSKÝCH SKUPINÁCH

„Pro organizační zastřešení českých muslimů a jejich právní postavení ve společnosti sehrála stěžejní roli skutečnost, že Ústředí muslimských obcí nemělo až do roku 2004 právní subjektivitu, což vyplynulo z přístupu církevního odboru Ministerstva kultury ČR v průběhu devadesátých let minulého století, kdy ministerstvo odmítlo akceptovat uznání islámu v rámci rakouského zákona z roku 1912 a spornou registraci obce z období první republiky.“ (Mendel, Ostřanský a Rataj, 2007, str. 411)

Úřední postavení Ústředí muslimských obcí i jeho předchůdců bylo už od počátku problematické. Nově upravený zákon o církvích a náboženských společnostech z roku 2001 měl vyřešit fakt, že církve nebo náboženské společnosti s menším počtem věřících než 10 000 zletilých osob s trvalým pobytem na území ČR, které nejsou členy Světové rady církví, se nemohly stát právnickou osobou. Proto tedy nově upravený zákon přinesl systém dvojstupňové registrace. Pro registraci prvního stupně, tedy získání právní subjektivitu bez zvláštních práv,¹⁴ je třeba získat tři sta podpisů věřících spolu s jejich osobními údaji.

Ústředí muslimských obcí si žádost o registraci prvního stupně podalo na začátku roku 2004 a ještě tentýž rok byla žádost kladně vyřízena.

K získání druhého stupně registrace musejí nově registrované církve nebo náboženské skupiny prvního stupně čekat deset let od schválení prvotní registrace. Žádost musí obsahovat podpisy tolika zletilých občanů ČR nebo cizinců s trvalým pobytem na území ČR hlásících se k této církvi nebo náboženské společnosti, kolik činí nejméně jedno promile počtu obyvatel České republiky podle posledního sčítání lidu. (zákon č. 3/2002 Sb.)

Dle posledního sčítání lidu z roku 2011 by se tedy jednalo asi o 10 436 občanů ČR. Vzhledem k počtu muslimů na území České republiky lze předpokládat, že žádost o registraci druhého stupně nebude ještě nějakou dobu možná.

Od roku 2002 došlo postupně k úpravám zákona celkem desetkrát. Naposledy došlo k aktualizaci zákonem č. 303/2013 Sb., který mění dosavadní zákon č. 3/2002 Sb. i jeho pozdější změny.

¹⁴ Jedná se například o: zřízení církevních škol či nemocnic, navštěvování věznic, finanční podporu státu nebo konání obřadů (sňatky atd.). Těmito právy disponují církve a náboženské společnosti druhého stupně.

4 ISLAMOFOBIE

Sociální konstrukt těch „jiných“ má už v západních zemích hluboké kořeny. V historii zaznamenáváme první náznaky už při počátečních kontaktech s islámem a islámskou kulturou. Už za dob křížáckých válek byl konstruován postoj „my“ a „oni“. Pojem Orient měl vyjadřovat něco, čemu úplně nerozumíme, něco, co je jiné než my a naše kultura.¹⁵

Až v 90. letech byl vytvořen neologismus vysvětlující a popisující globální vnímání islámu v negativním slova smyslu, diskriminaci vůči muslimům z důvodu rasové nenávisti a předsudků.

Ačkoli termín islamofobie nemá žádnou přesně dohodnutou definici či právní vysvětlení pojmu, v západních společnostech jde o poměrně běžně využívaný termín. (Muñoz, 2010)

4.1 DEFINICE ISLAMOFOBIE

Za jednu z prvních definic islamofobie je považována definice britské organizace Runnymede Trust, která definovala tento termín ve své zprávě: *Islamophobia: A Challenge for Us All* v roce 1997. Islamofobie je zde definována jako „neoprávněné nepřátelství vůči islámu, nepřátelství a nespravedlivá diskriminace proti muslimům, jak jednotlivcům, tak komunitám a vyloučení muslimů z hlavních politických a sociálních záležitostí.“ (Conway, 1997, str. 4)

Runnymede Trust také definuje přístupy, které zapřičiňují islamofobii nebo s ní přímo souvisí. Na islám je nahlíženo jako na monolitický blok, statický a nereagující na změnu, oddělený a jiný, nemající stejné hodnoty jako jiné kultury. Je na něj nahlíženo jako na nepřítele západu, agresivní, iracionální, primitivní, sexistické a násilné náboženství podporující terorismus. (Muñoz, 2010)

V roce 2004 definovala Rada Evropy islamofobii jako: „strach či předsudky vůči islámu a muslimům a záležitostem týkajících se jich. Ať už se jedná o denní formy rasismu a diskriminace, nebo o násilnější formy, islamofobie je porušením lidských práv a hrozba pro sociální soudržnost.“ (Ramberg, 2005, str. 6)

Švédský učenec Mattias Gardell definuje v roce 2010 islamofobii ve své práci takto: „sociálně konstruované předsudky a averze vůči islámu a muslimům, opatření a postupy, které napadají, vylučují a diskriminují lidi na základě skutečnosti, že tito lidé

opravdu jsou muslimové anebo pouze na základě předpokladu, že jsou muslimové a tímto spojení s islámem.“ (Bangstad, 2014)

Dle Sabine Schiffer a Constantine Wagner je islamofobie nová forma rasismu, kde se diskriminace dotýká komunity věřících. (Ciftci, 2012)

Ibrahim Kalin argumentuje, že islamofobie je produkt západního liberálního myšlení omezujícího se na úzké chápání sekularizace, která nemůže pojmout další náboženství, jako je islám. (Ciftci, 2012)

Dle Oxfordského slovníku je pak islamofobie definována jako: „nenávist nebo strach z islámu hlavně jako politické síly a nepřátelství či předsudky vůči muslimům.“ (Oxford English Dictionary, 2016)

Avšak ani po dvou desetiletích není tento pojem společensky ani vědecky ustálen, jelikož se o platnosti a oprávněnosti tohoto termínu stále vedou diskuze.

4.2 HISTORICKÝ KONTEXT

Fenomén islamofobie je aktuální především v posledním desetiletí, ale sám koncept je prokazatelně o mnoho starší. Střet civilizací nám ukazuje nejméně 1400 let rivality mezi západním křesťanstvím a islámem, takže fenomén protimuslimských nálad je daleko starší než koncept islamofobie nebo strach z islámu, kdy je islám chápán výhradně jako náboženství. (Taras, 2013) Ačkoli v minulosti docházelo především k neshodám a střetům mezi křesťanskými společnostmi a muslimy, historie sama je důkazem, že se nejednalo pouze o násilí, ale docházelo také k mírumilovnému soužití, komunikaci a kooperaci.¹⁶ Bohužel, tyto historické záznamy a texty ignorují a upozorňují především na konfrontace kultur, což je všechno pouze součástí vývoje ideologie.

Důležitým mezníkem se také stává období kolonizace, kdy se vyvíjí koncept duality civilizací, rozdílnosti ras a nadřazenosti evropské kultury nad ostatními. Evropská kultura zde představuje modernost a vyspělou civilizaci a kolonialismus se tak stává historickou misí, jejímž cílem je civilizovat zaostalou populaci a barbarskou kulturu. Avšak tyto argumenty byly použity pouze k obhájení politických aktivit a zájmů. V důsledku těchto událostí byla celá islámská kultura spolu s arabským jazykem klasifikována jako zpátečnická, jako překážka k modernímu vývoji. (Muñoz, 2010)

¹⁶ Více v knize Edwarda Saída *Orientalism* – 1978.

Už v roce 1891 varoval francouzský spisovatel Harry Alis před existencí protimuslimských tvrzení, že muslimové jsou přirození nepřátelé křesťanů. V roce 1906 ho následoval ředitel afrického oddělení na francouzském koloniálním ministerstvu Louis Gustav Binger prací *Le péril de l'Islam*¹⁷ věnovanou problematice vnímání islámu a muslimů západem. Bingerův přístup se zabývá také historií konfliktů mezi islámem a křesťanstvím, poukazuje na důležitost kolonialismu.

Pojem islamofobie se poprvé objevuje v roce 1910, ve dvou pracích na téma západní Afriky pod francouzskou koloniální vládou. Prvním článkem je *L'état actuel de l'islam dans l'Afrique occidentale française*¹⁸, jehož autor, Maurice Delafosse, považuje za rozumné zacházet se všemi náboženstvími jako by byla sobě rovná. Zdůrazňuje, že neexistuje důvod, proč by se francouzští kolonialisté měli obávat muslimů. Ve druhé zmiňované práci, disertační práci Alaina Quelliena, *La politique musulmane dans l'Afrique occidentale française*¹⁹, se již objevuje náznak něčeho, co bychom mohli považovat za první definici islamofobie. Pro Quelliena jsou islamofobové ti autoři, kteří považují islám za nesmiřitelného nepřítele Evropanů. Dále ve své práci zdůrazňuje stálé spojení mezi strachem a odmítáním islámu a strachem a odmítáním či nenávisť k jeho zřejmým představitelům, tedy muslimům. Muslimové nejsou přirozenými nepřáteli Evropanů, ale mohou se jimi stát. Ačkoli Quillien ve svých pracích odrazuje od islamofobních postojů, sám se občas zdá vystrašen skutečnostmi, které připisuje ostatním. (Bravo López, 2011)

První použití islamofobie jako normativního pojmu, který vyjadřuje nesouhlas s osobami, které vystavují či propagují své diskriminační hodnoty a praktiky vůči muslimům, islámu a jejich kulturním zvyklostem, se datuje do roku 1918. (Taras, 2013) Jednalo se o francouzsky psanou knihu *L'Orient vu de l'Occident*²⁰ publikovanou Slimanem ben Ibrahimem ve spolupráci s malířem Alphonsem-Étienne Dinetem, zaměřenou na studium hrstky autorů, kteří dle Dineta a Ibrahíma pochybili při prezentaci islámu a jeho proroka. Pojem islamofobie je zde využíván především v souvislosti s kritikou Henriho Lammense, který je dle slov Dineta a Ibrahíma „důkazem stupně poblouznění, ke kterému může islamofobie přivést vzdělaného muže.“ Pro tyto autory

¹⁶ Například úzké vztahy Byzanské říše s Umayyadovskou a Abbásovskou dynastií, středověká Andalusie, která poskytovala svobodu náboženství a kde žili křesťané a židé po boku muslimů, mírové soužití lidí všech náboženství v Jeruzalémě za vlády Saladina, spolupráce Francie a Osmanské říše kolem roku 1535 apod.

¹⁷ *Nebezpečí islámu*

¹⁸ *Současný stav islámu ve francouzské západní Africe*

¹⁹ *Muslimská politika ve francouzské západní Africe*

²⁰ *Východ viděný západem*

nepředstavuje chybná nebo ponižující reprezentace islámu a jeho proroka islamofobii, naopak islamofobie je pro ně motivace vedoucí k těmto typům nesprávné interpretace. (Bravo Lopéz, 2011, str. 561)

Později oba autoři (Ibrahím a Dinét, 1918) vydávají společně také biografii proroka Muhammada obsahující jakousi první typologii islamofobie. Rozlišují dva typy: pseudovědecký a duchovenský. Pseudovědecká islamofobie byla připisována některým orientalistům, kteří chybně přeložili části koránu, nebo stáli za iniciativami psát arabsky pomocí latinských písmen. Avšak krom tohoto skrovného popisu nebyli autoři schopni poskytnout žádné doplňující informace o tom, z čeho se tedy pseudovědecká islamofobie skládá. Zástupci duchovní islamofobie byli někteří z evangelických misionářů usilujících o konverzi muslimů ke křesťanství.

Také další autoři občasně využívají termín islamofobie ve svých pracích. Například v roce 1968 španělský historik a filozof Américo Castro, v roce 1978 tuniský historik Hichem Djaït a později v roce 1985 Edward Said, palestinský literární teoretik a profesor anglického jazyka a historie porovnávající termín s antisemitismem.

Ale až do konce devadesátých let a počátku jednadvacátého století byl tento termín používán pouze výjimečně. Na počátku nového milénia se ale termín dočkal „znovuzrození“ a začal být používán mnohem častěji, k čemuž bezpochyby přispěly i události z 11. září 2001. (Bravo López, 2011)

Termín byl oficiálně uznán v lednu 2001 na Mezinárodním fóru o boji proti intoleranci ve Stockholmu. Ve stejný rok také Organizace spojených národů odsoudila růst protimuslimských nálad tím, že je prohlásila za stejně nežádoucí jako antisemitismus. (Ciftci, 2012)

4.3 POSTOJOVÉ ZDROJE ISLAMOFOBIE

Studie vztahů vůči muslimům se v posledním desetiletí značně rozmnožily. Tyto studie vesměs staví na vědeckém výzkumu etnické a náboženské netolerance, obecném etnocentrismu²¹ a rasismu s úmyslem vysvětlit postojové zdroje islamofobie. Mezi nejvýznamnější teorie v této oblasti patří teorie sociální identity, teorie vnímané hrozby a kognitivní přístup. Všechny tři teorie jsou založeny na logice vnímání „ve skupině“ a „mimo skupinu“. (Ciftci, 2012)

²¹ Názor, že kultura vlastní skupiny je nadřazena kultuře jiných skupin.

4.3.1 TEORIE SOCIÁLNÍ IDENTITY

Teorie sociální identity argumentuje tím, že členství v sociální skupině tvoří základ pozitivního vnímání vlastní identity. Lidé mohou nést různé sociální identity, včetně příslušnosti k etnické nebo náboženské skupině či národu. Sociální kategorie jsou častou záminkou pro tvorbu společenství, sociálních sítí a skupin. Sociální identita vede lidi k porovnávání jejich vlastní skupiny s tou cizí. Ve své podstatě jsou sociální kategorie diskriminační, i když ne nutně negativně. Představují normy a hodnoty, které popisují podmínky členství, díky čemuž se odlišují od ostatních skupin. (Al Raffie, 2013) Například lidé se silným národním cítěním hodnotí lidi své vlastní skupiny, tedy příslušníky stejného národa, pozitivně, avšak lidi cizí skupiny, tedy příslušníky jiného národa, negativně. Muslimové jsou tedy v západních společnostech chápáni jako náboženští a etničtí outsideři. Je tedy pravděpodobné, že budou chápáni jako ti „mimo skupinu“. Cifciho (2012) hypotéza také tvrdí, že čím je silnější náboženská nebo národní identita, tím pravděpodobnější jsou negativní postoje vůči muslimům.

4.3.2 TEORIE VNÍMANÉ HROZBY

I teorie vnímané hrozby může být vysvětlena pomocí logického vnímání „ve skupině“, „mimo skupinu“. Dle tohoto přístupu teorie vnímané hrozby vede k negativním postojům vůči členům jiné skupiny ve dvou formách: v případě reálné, nebo symbolické hrozby. (Cifci, 2012)

První z nich je existenční hrozba související s politickou a ekonomickou mocí, nebo s fyzickým a materiálním blahobytem dané skupiny nebo jejích členů. Teorie vnímané hrozby má kořeny v realistické teorii konfliktu rozvinuté Robertem A. LeVinem a Donaldem T. Campbellem v jejich díle *Ethnocentrism: Theories of conflict, ethnic attitudes, and group behavior*. (Oskamp, 2000) V tomto směru byla k vysvětlení postoje vůči přistěhovalcům často využívána realistická teorie konfliktu. Teorie říká, že když jsou zdroje omezené, boj o tyto zdroje může vyvolat zvýšenou diskriminaci, předsudky, a dokonce konflikty mezi skupinami, které o ně soutěží. A protože muslimové tvoří velkou část přistěhovalců ve většině západních zemí, realistická teorie konfliktu a teorie vnímané hrozby může být použita k vysvětlení proti muslimským nálad na západě. Tudíž pokud jsou muslimové zobrazováni a chápáni jako násilníci podporující terorismus, mohou být vnímáni jako hrozba pro fyzickou pohodu v západních společnostech. (Cifci, 2012)

Druhá, symbolická, hrozba je odvozena od výzkumu rasových postojů a symbolické teorie rasismu. Tento přístup tvrdí, že se lidé spíše než reálné hrozby obávají o symboly, národní jednotu a kulturní hodnoty. (Cifci, 2012) Na lidech nepatřících do naší sociální skupiny si všímáme rozdílů v hodnotách, morálce, standardech, víře a postojích. Hrozba roste tím více, čím více lidé „ve skupině“ věří ve správnost svého systému a hodnot. (Oskamp, 2000) Větší počet lidí z jiné skupiny, tedy rostoucí počet lidí „mimo skupinu“, může být vnímán jako hrozba vůči hodnotám lidí „ve skupině“. Tudíž může pocit konfliktu mezi kulturními hodnotami vést k negativním pocitům vůči členům postavených „mimo skupinu“.

A muslimové jsou jak přistěhovalci soutěžící o místo v ekonomice, tak jednotlivci s odlišnými kulturními hodnotami. Mohou být, a také často jsou, chápáni jako hrozba nejen pro ekonomický a fyzický blahobyt země a jednotlivců, ale také jako hrozba jejich symbolům. (Cifci, 2012)

Oskamp věří, že obavy z toho, že jsou hodnoty „vnitřní“ skupiny ohroženy někým „mimo“ skupinu, nejsou formou předsudků, ale důvodem jejich vzniku. (Oskamp, 2000)

4.3.3 KOGNITIVNÍ PŘÍSTUP

Kognitivní přístup říká, že postoje vůči různým etnickým skupinám budou pravděpodobně negativní při nízkých úrovních vzdělání a znalostí. Předsudky závisejí na kognitivním zjednodušení světa, nedostatku znalostí a nedostatečném vzdělání. Vzdělání a znalosti tak mohou vyvrátit předpojatost a mohou zvýšit schopnosti pro sofistikovanou analýzu kvalit cizí skupiny. V tomto případě lze tvrdit, že vyšší vzdělání by snížilo islamofobní postoje. (Cifci, 2012)

4.4 ISLAMOFOBIE DLE RUNNYMEDE TRUST

Jelikož je pojem islamofobie stále velice kontroverzní a není jednotně definován, budeme vycházet z definice organizace Runnymede Trust publikované v roce 1997.²²

Podle samotné Runnymede Trust není termín islamofobie ideální. V 70. letech byl zaznamenán vysoký nárůst předsudků vůči muslimům, a tak bylo třeba vytvořit slovo vystihující tuto skutečnost, termín, díky kterému by toto chování mohlo být identifikováno a sledováno. Samo vyslovení předsudků, vyjádření obav, nesouhlas s muslimským

²² Uvedené výše v kapitole 4.1, *Definice islamofobie*.

přesvědčením nebo neschválení jejich právních předpisů nebo zvyklostí ještě neznámá, že se jedná o projev islamofobie. V demokratickém režimu je nevyhnutelné, či dokonce žádoucí, aby lidé kritizovali a oponovali názorům nebo činům, se kterými nesouhlasí. Jak je ale pak možné poznat rozdíl mezi konstruktivní kritikou a islamofobií?

Organizace Runnymede Trust (1997) v tomto případě aplikuje teorii otevřených a uzavřených pohledů na islám. Panický strach z islámu, popřípadě muslimů je součástí uzavřených pohledů, naopak odůvodněný nesouhlas a kritika, stejně jako pochopení a respekt, jsou aspekty otevřených pohledů. Z důvodu objasnění této teorie vytvořila Runnymede Trust (1997) tabulku s osmi hlavními rysy uzavřených a otevřených pohledů na islám.

Tab. 2 Uzavřené a otevřené pohledy na islám

Rozlišení	Uzavřené pohledy na islám	Otevřené pohledy na islám
1. Jednotlivý/Rozmanitý	Islám je chápán jako jednotlivý blok, statický a nereagující na nové skutečnosti.	Islám je chápán jako rozmanitý a progresivní s vnitřními rozdíly, diskuzí a vývojem.
2. Samostatný/Interagující	Islám je chápán jako samostatný a jiný: a) nemající žádné společné cíle a hodnoty s dalšími kulturami, b) neovlivnitelný jinými kulturami, c) neovlivňující je.	Islám je chápán jako vzájemně závislý na ostatních kulturách a vírách: a) sdílí určité společné hodnoty a cíle, b) je ovlivnitelný jinými kulturami, c) obohacuje je.
3. Podřadný/Odlišný	Islám je chápán jako podřadný k Západu – barbarský, iracionální, primitivní a sexistický.	Islám je chápán jako výrazně jiný, ale ne nedostatečný, jako rovnocenný, hodný

		respektu.
4. Nepřítel/Partner	Islám je chápán jako násilný, agresivní, hrozivý, podporující terorismus, zapojený do střetu civilizací.	Islám je chápán jako skutečný potencionální partner s potencionálem zapojení se do společných podniků v řešení společných problémů.
5. Manipulativní/Upřímný	Islám je chápán jako politická ideologie využívaná pro politické nebo vojenské výhody.	Islám je chápán jako ryzí náboženská víra praktikovaná svými přívrženci.
6. Kritika Západu odmítnuta/zvažována	Kritika Západu islámem je zamítnuta.	Kritika Západu jinými kulturami je zvažována a diskutována.
7. Diskriminace obhajována/kritizována	Nepřátelství vůči islámu je využíváno k obhájení diskriminačních praktik směřovaných na muslimy a k obhájení vyloučení muslimů ze společnosti.	Debaty a neshody s islámem nesnižují úsilí v boji proti diskriminaci a vyloučení.
8. Islamofobie vnímána jako normální/problematická	Protimuslimské postoje jsou akceptovány jako přirozené a normální.	Kritické pohledy na islám jsou samy o sobě podrobeny kritice, jinak by byly nepřesné a nespravedlivé.

Conway (1997): *Islamophobia: a challenge for us all*, 2016a (zpracováno autorkou)

1. Islám je viděn spíše jako jednolitý a statický než rozmanitý a dynamický

Uzavřené pohledy většinou zobrazují islám jako nediferencovaný, statický a jednolitý, jako náboženství netolerantní k vnitřní pluralitě a úvahám. Nevidí tedy žádné rozdíly a varianty ve slově islám, neuvědomují si, že i mezi muslimy dochází k neshodám. Generalizují muslimy, proto je čin jednotlivce ilustrován jako příklad chování všech. (Conway, 1997) Všichni jsou jedním a variabilita tohoto obrovského území je ignorována.

Dle Muñoze (2010) je tento jeden vnímán jako cizinec, který s námi nemá žádné společné hodnoty, jako podřadný, fanatický a nelogický. Avšak islám je stejně rozmanitý jako ostatní náboženství. Existuje zde obrovská diverzita postojů a názorů. Některé rozdíly spočívají v interpretaci, v roli symbolů, v autoritě vůdců, v interpretaci koránu a islámských tradic. Ostatní rozdíly jsou ve formě uctívání, v životním stylu, kulturních zvycích nebo pohledu na politiku a sociální spravedlnost. Další mohou být také v etnické, národní, regionální, lingvistické nebo kulturní identitě.

2. Na islám je nahlíženo jako na jiný a samostatný než podobný a závislý

Uzavřené pohledy vidí nepřekonatelný rozdíl mezi islámem na jedné straně a nemuslimským světem, zejména Západem, na straně druhé. Islám je chápán jako jiný, nemající nic společného s ostatními civilizacemi nebo kulturami, jako oddělený od zbytku světa bez jakýchkoli společných kořenů. Otevřené pohledy vidí podobnosti a společné hodnoty, sdílené problémy a slabosti, mnoho druhů interakce a spojení mezi všemi abrahámovskými náboženstvími.

3. Islám je chápán jako podřadný, nikoli odlišný

Tvrzení, že islám je odlišný a jiný, opět zahrnuje stereotypy „o nás“ a „o nich“. Nejen, že tvrdíme, že jsou jiní, ale také že jsou podřadní. „My“ jsme civilizovaní, sofistikovaní, osvícení, schopní a rozumní. (Conway, 1997)

Mehdi Semati (2010, str. 261) říká: „Přestože bylo paradigma střetu civilizací experty odmítnuto jako amatérská historie a fantazijní politologie, stalo se vzorem jak vysvětlit všechny druhy jevů na Středním východě. Ať už se jedná například o sociální problémy, ekonomické neúspěchy, bezvýchodné politické situace, nebo korupci, jsou běžně vysvětlovány islámem.“ Naopak otevřené pohledy odmítají rozdělování na „my“ a „oni“. Vědí, že islám je jiný než jiná náboženství, ale nevidí jej jako nedostačující nebo podřadný.

Velký vliv vidí Runnymede Trust (1997) také v moci médií, ve kterých je stereotypizace obzvláště častá.

4. Islám je chápán jako nepřítel vs. partner

Uzavřené pohledy vidí islám jako násilný a agresivní, zasvěcený terorismu a nesmiřitelný vůči nemuslimskému světu. Islám je chápán jako nepřítel západní civilizace, se kterým je nemožno spolupracovat. Otevřené pohledy poukazují na to, že islám nemusí být naším nepřítelem, že spolupráce je možná a dialog nevyhnutelný.

5. Muslimové jsou manipulativní vs. muslimové jsou upřímní

Jednou z nejčastějších domněnek je, že muslimové používají svou víru pro získání strategických, politických a vojenských výhod mnohem více než jako opravdové náboženství a způsob života dle islámských tradic. Předpokladem je, že muslimové jsou ve své víře neupřímní a používají ji ke svému prospěchu. Na druhou stranu, otevřené pohledy prokazují muslimským tradicím a praktikám respekt, snažíce se jim porozumět.

6. Rasismus vůči muslimům je obhajován vs. odsuzován

Islamofobie je často zaměňována s rasismem. Násilí a obtěžování na ulicích, přímá a nepřímá diskriminace. Uzavřený pohled na islám takovéto projevy obhajuje. Islamofobie zde splývá s rasismem na základě barvy kůže²³ a s předsudky vůči imigrantům²⁴. Nepřátelské pohledy na muslimy jsou také často kombinovány s útoky na politickou korektnost, na liberály nebo organizace zabývající se rasismem.

7. Kritika západu je odmítnuta, nezvažována

Kritika vyslovená muslimy na téma západního liberalismu, modernity a sekularismu je odložena a odmítnuta. Také názory muslimů žijících v západních společnostech jsou přehlíženy. Islamofobie zabraňuje muslimům účastnit se a delegovat na debatách a jednáních o aktuálním společenském dění a problémech. Naopak otevřené pohledy považují kritiku Západu za zajímavou a potencionálně přínosnou.

²³ Protože většina muslimů má černou nebo hnědou pleť.

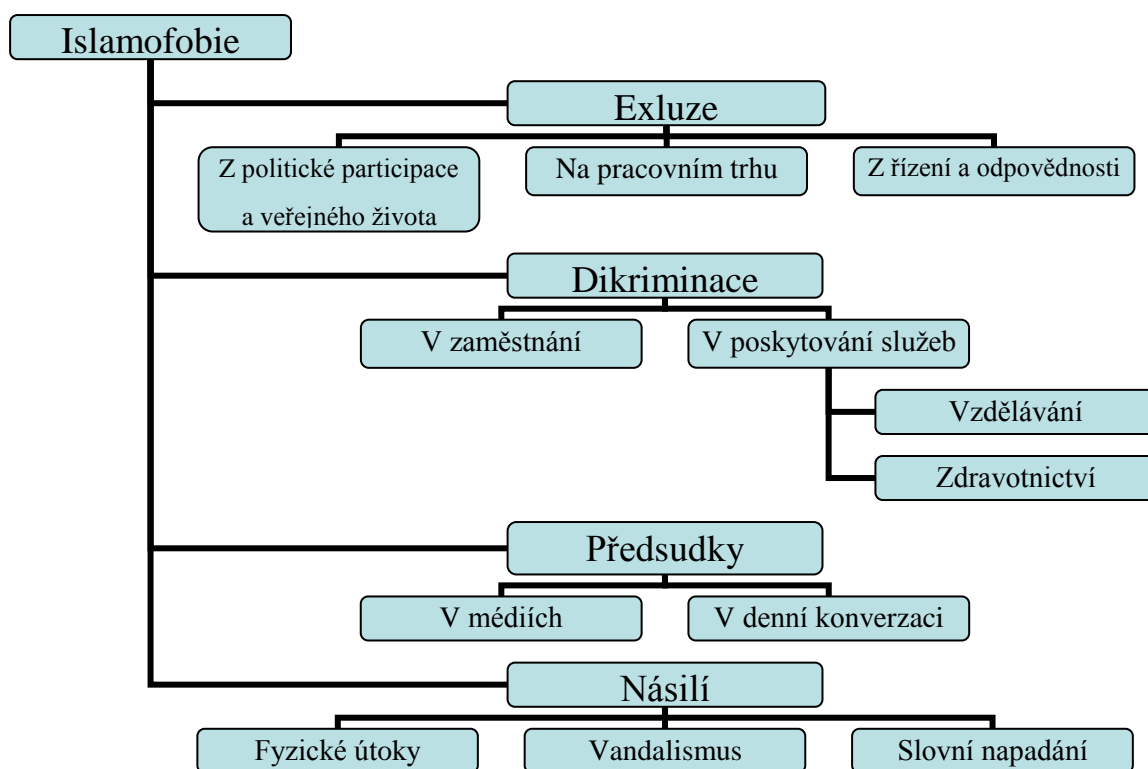
²⁴ Protože většina muslimů je považována za cizince.

8. Islamofobie vnímána jako přirozená vs. problematická

Vyjadřování protimuslimských nálad je stále více vnímáno jako slušné a normální. Je to samozřejmá součást dnešního světa pro miliony lidí. Nejsou to však pouze média, která demonizují islám. Dokonce i organizace nebo jednotlivci jsou známí pro své nepřátelství vůči muslimům. Avšak v dnešní společnosti to většinou není viděno jako problematické či diskriminační. (Conway, 1997)

Ve zprávě vydané organizací Runnymede Trust (1997) je sestavena vizualizace islamofobie a čtyř ji ovlivňujících či podmiňujících aspektů: sociální vyloučení, násilí, předsudky a diskriminaci, které jsou navzájem propojené a vzájemně se posilují.

Obr. 1 Vizualizace islamofobie

Conway (1997): *Islamophobia: a challenge for us all*, 2016a (zpracováno autorkou)

4.5 KRITIKA ISLAMOFOBIE

Přestože se pojem islamofobie zdá v obou aspektech, praktickém i teoretickém, objektivně definován, je často kritizován především kvůli své nejednoznačnosti, nedostatečné shodě ohledně definice, problematické aplikovatelnosti a absenci všeobecného uznání.

Nejznámější a nejrozšířenější jsou následující tři proudy kritiky, často ve vzájemném vztahu: náboženský, rasový a etno- kulturní. Další kritika zahrnuje etymologii, identitu, politiku, svobodu projevu a ideologický diskurz. Lorente (2010) zdůrazňuje, že důležitý je v tomto případě kontextuální význam, zvláště pokud se jedná o kritiku zaměřenou na dilema, zda používat či nepoužívat termín islamofobie. Tento význam je relativní, od té doby, co se základ pro takovou diskriminaci změnil, zvláště kvůli událostem z 11. září 2001. Počáteční předsudky totiž byly směřovány zejména vůči historicky stigmatizovaným populacím, jako maghrebské nebo marocké v případě Španělska. Avšak nyní předsudky zahrnují celou muslimskou populaci, bez ohledu na původ jednotlivců. Kromě toho, nynější projevy islamofobie jsou často adresovány lidem, které my definujeme jako muslimy, bez ohledu na to, zda jimi opravdu jsou. Jak poukazuje Laila Lalami (2012) ve svém článku *Islamophobia and Its Discontents*, ve společnosti je obvyklé používat slovo islám pro více odlišných věcí. Islám jako termín popisující náboženství, geografický region a nepočítatelné množství rozdílných kultur je nepřesný a zbytečný.

Jeden z kritiků, Christopher Hitchens, tvrdí, že islamofobie je hloupý neologismus, toto tvrzení podporuje Sam Harrison, který říká: „obhájci islámu se snaží hájit svou víru před kritikou tím, že vymysleli psychologickou poruchu, známou jako islamofobii. Nic takového neexistuje. Není projevem rasismu pozorovat, že konkrétní principy víry představují zvláštní hrozbu pro občanskou společnost. Ani není znamením nesnášenlivosti, všimnout si že lidé nejsou upřímní o tom, v co věří.“ (Lalami, 2012, str. 20)

Mezi další kritiky lze zařadit Kenana Malika, který argumentuje tím, že islamofobie je pouze mýtus, který se nám snaží předepisovat, co lze o islámu říci a co naopak ne. (Bangstad, Bunzl, 2010)

Někteří z kritiků kritizují samotný termín, nepopírají však existenci tohoto jevu. Například Fred Halliday považuje termín za nevhodný, protože ve většině případů nejsou útoky mířené na islám jako víru, ale na muslimy, tedy lidi, které má společnost tendence generalizovat, a to včetně imigrantů, kteří se v obrazu posledních událostí zdají být zahrnuti do tohoto termínu. Proto navrhuje používat termín antimuslimismus. Podobného názoru je také Tariq Modood, který označuje islamofobii jako zavádějící pojem, protože podle něj je vyloučení a diskriminace vůči muslimům spíše formou rasismu než náboženské netolerance, ačkoli nejlépe by tento jev mohl být popsán jako forma kulturního rasismu, s ohledem na fakt, že cílová skupina, muslimové, jsou identifikováni na základě

svého neevropského původu, barvy pleti a kultury či kulturních zvyků. (Bravo Lopéz, 2011)

V mezinárodním kontextu můžeme pozorovat mnoho kritických přístupů k pojmu islamofobie, z nichž některé lze aplikovat na celou Evropu, potažmo celý Západ.

4.6 RASOVÝ, ETNICKÝ A NÁBOŽENSKÝ ASPEKT

Z hlediska rasové kritiky koncept islamofobie v sobě nenese nic nového, co by už nebylo zahrnuto v pojmu rasismus.²⁵ Islamofobie by tedy měla být koncipovaná jako druh postmoderního strachu jdoucí proti současným intelektuálním trendům. V tomto případě je brána pouze jako další forma fobie. Pokud ale do definice tohoto termínu zahrnujeme nepřátelství založené nejen na rase, ale také na národnosti, náboženství, kultuře a historii bylo by vhodnější mluvit o nové formě rasismu. Strach a diskriminace vůči muslimům je tedy novou etapou ve vývoji rasismu, vytvořenou z vnímání kulturních, náboženských a historických rozdílů, ale také z faktorů jako způsob oblékání, kulturní zvyky apod.

Náboženský aspekt kritiky islamofobie je v podstatě vyjádřen dvěma způsoby. Na jednu stranu může být islamofobie využita některými jednotlivci vyznávajícími islám nebo jejich komunitami k odmítnutí veškeré kritiky islámu jako náboženství, na druhou stranu může být termín zavádějící, protože předpokládá, že se jedná pouze o diskriminaci na základě náboženské příslušnosti, ačkoli zde mohou hrát velkou roli i další, důležitější faktory²⁶.

V neposlední řadě etnický aspekt kritiky vychází ze skutečnosti, že někteří lidé považují diskriminaci muslimů za diskriminaci adresovanou vůči komunitě určité etnické identity. V tom případě by předsudky vůči muslimům mohly být spojeny s etnickými předsudky a jednatel by tedy byl souzen na základě etnika, ze kterého pochází, nebo se domníváme, že pochází. (Lorente, 2010).

²⁵ „Jedná se zejména o neoprávněné rozlišování jedinců či skupin na základě jejich příslušnosti k určité biologické (rasové), ale také k sociální (profesní, politické či náboženské apod.) kategorii a o znevýhodňování jedněch oproti druhým. Diskriminace obsahuje různé formy nevhodného zacházení a často slouží jako proces nebo forma sociální kontroly k udržování sociální distance mezi sociálními kategoriemi nebo skupinami.“ (Jurková, 2010, str. 12)

²⁶ Barva pleti, kultura, zvyky, způsob oblékání apod.

4.6.1 ETNOLOGIE, SVOBODA PROJEVU A IDEOLOGICKÝ DISKURZ. KRITIKA ISLAMOFOBIE

Tato kritika je přímo založena na etnických, náboženských a kulturních aspektech. Kritika na základě etymologie říká, že termíny jako protimuslimský rasismus, protiarabský nebo netolerance vůči muslimům jsou daleko vhodnější než termín islamofobie, a to z několika důvodů. Zaprvé, užití slovo fobie by znamenalo přítomnost a existenci duševní nemoci, zadruhé, neexistuje žádné specifické odmítnutí islámu jako náboženství, ale spíše dochází k odmítnutí muslimů jako jednotlivců nebo skupin. Také slovo islám není považováno za ideální. Islamofobie totiž homogenizuje vše spojené s islámem, a tedy i muslimy. Veškerá diverzita je nakonec shrnuta do jediného konceptu

Také další z kritik tvrdí, že termín islamofobie je nezasloužený a je pouze překážkou ve svobodě projevu. Debata na toto téma se objevuje vzápětí po tom, co organizace Runnymede Trust publikovala nejznámější práci na toto téma²⁷. Mnoho novinářů či jiných sociálních aktérů si myslí, že islamofobie omezuje jejich právo na svobodu projevu. (Lorente,2010)

Runnymede Trust (1997) upozorňuje, že ačkoli je svoboda projevu důležitá pro demokracii, neměli bychom ji brát jako absolutní hodnotu. Požaduje, aby i svoboda projevu zůstala v mezích práva a apeluje na etickou a právní zodpovědnost sociálních aktérů.

V neposlední řadě je nasnadě otázka ideologického diskurzu. Kritikové tvrdí, že zatím nejsme řádně schopni rozlišovat mezi debatou v teoretickém rámci a praxí. Ne všechno může, nebo by mělo být zváno islamofobií. Poukazují na to, že často dochází k bezohlednému využívání pojmu, protože ne všechny rasové projevy lze nazývat islamofobií. (Lorente, 2010)

4.7 ISLAMOFOBIE VS. ANTISEMITISMUS

V posledních letech se jak v médiích, tak odborných diskuzích stále více objevuje přirovnání islamofobie k antisemitismu. Domněnka, že muslimové jsou noví Židé v Evropě. Oba jevy vyjadřují vyloučení konkrétních menšin, ale to neznamená, že je lze srovnávat. Dle profesora antropologie Mattiho Bunzla (2010) Židé a muslimové nebudou nikdy stejní, a ačkoli srovnání je na mnoha rovinách možné, vždy bude možné najít mezi

²⁷ *Islamophobia: a challenge for us all* (1997)

těmito skupinami podobnosti i rozdíly a dochází k politickému rozhodnutí, co chtějí konkrétní aktéři podtrhnout. I tyto dvě menšiny mají něco společného. Obě jsou chápány většinovou populací jako ti „jiní“, vystupující z toho, co je chápáno jako normální, odpovídající na některé situace podobným způsobem. Rozdíly jsou však také signifikantní. Jsou spojené především s geopolitikou, pohyby populací a historií migrace. (Bunzl, 2010)

Označení muslimů jako nových Židů v Evropě, by také mohlo naznačovat jejich osud v budoucnu. Osud Židů si v dnešní době spojujeme především s katastrofou holokaustu a prohlášením, že muslimové jsou Židé jednadvacátého století, by naznačovalo, že by také muslimové mohli být předurčení ke stejnému osudu, což Bunzl (2010) považuje dnes za nemyslitelné, avšak alarmující.

Rozdíl můžeme také zaznamenat v původu strachu, predsudků a diskriminace. Iracionální strach z Židů, konspirační teorie o jejich ovládnutí světa a manipulacích se světovou ekonomikou za účelem destabilizace světového řádu nejsou založeny na žádných existujících důkazech. Antisemitismus je tedy založen převážně na zažitých stereotypech, jejichž jádro je často nepravdivé. Samozřejmě existují materialističtí, ambiciózní a manipulativní Židé, tak jako lakomí Holanďané, násilní a fanatičtí muslimové, nebo Češi, kteří kradou, ale také existuje daleko větší počet lidí, kteří tyto charakteristiky nesplňují, ať už proto, že jsou mírumilovní muslimové, nebo štedří Holanďané, ale také proto, že existují ambiciózní a manipulativní Američané, tedy nejen Židé (Dobkowski, 2015).

Islamofobie je založená na strachu z náboženství, které má stále narůstající počet příznivců a které je v dnešní době často spojováno s násilím a terorismem. (Dobkowski, 2015) Dle Dobkovského (2015) je na světě mnoho lidí, kteří mají oprávněný strach z násilí konaného ve jménu islámu, ačkoli nejvíce obětí násilí konaného muslimy jsou samotní muslimové. Také zakotvení pojmů není totožné. Termín antisemitismus již svou podobou vyjadřuje, že se člověk či společnost proti něčemu vymezuje²⁸, v tomto případě proti Židům. Už termín samotný tedy dává najevo jakýsi názorový postoj a pobízí k jednání. Islamofobie nevyjadřuje samotným vyslovením pobízení k jednání. Fobie je strach nebo nenávisť, či kombinace těchto a dalších pocitů, ale není nezbytně aktivní. Navíc, islamofobie stále není přesně definována a zakotvena, a tak není snadné ji vědecky změřit. Jedná se totiž o širokou škálu činů a jednání, od pasivního souhlasu k aktivnímu jednání, které poškozují či diskriminují muslimy. Wilhelm Marr a jeho následovníci tvrdí, že

²⁸ „Anti-něco“, tudíž proti-něčemu. Například antisemitismus, anti-arabismus.

antisemitismus není název pro znepokojivý sociální trend, jako je islamofobie, ale ideologie, kterou antisemité vidí jako progresivní hnutí. (Dobkowski, 2015)

Zajímavým trendem je také odklon pravicových stran od antisemitských postojů k islamofobním. Ani jedna z těchto stran se už nezmiňuje o Židech, a pokud ano, tak pouze v pozitivním smyslu, ale otevřeně publikují své názory ohledně islámu a muslimů, což je často také součástí jejich volebního programu. Proto je v současné době islamofobie naléhavější problém než antisemitismus. (Bangstad a Bunzl, 2010)

Islamofobie je navíc mnohem mladším termínem než antisemitismus a zatím není důsledkem tak velké diskriminace a násilí jako byl antisemitismus, ačkoli dle Dobkowského (2015) tento potenciál má.

Mustafa Abu Sway říká: „oba termíny vyrůstají z xenofobního eurocentrismu, který byl a stále je překážkou ve vytváření podmínek pro multikulturní svět“ (Abu Sway, 2005, str. 22).

5 ISLAMOFOBIE V ČR

Jak už bylo řečeno ve čtvrté kapitole zabývající se prvním kontaktem s muslimy a islámským náboženstvím, české země neměly v historii nijak význačnou zkušenost s islámem. Přestože nyní se na našem území nachází aktivně fungující muslimská komunita, dle různých výzkumů jsme spolu se Slovenskem zemí s nejslabší muslimskou přítomností. (Janeček, 2011) Avšak téma muslimské přítomnosti se zdá být stále aktuálnější, nabývající enormních rozměrů v souvislosti s přílivem uprchlíků.

Donedávna nebyla islamofobie považována ani za nijak zvlášť aktuální a diskutované téma na politické scéně. Nepřátelství vůči muslimům se projevuje především jako nedůvěra, negativní předsudky a všeobecná netolerance české společnosti. Nyní se více než kdy dříve téma muslimů a jejich přítomnosti objevuje nejen v médiích, ale také v odborných a laických diskuzích na internetových diskuzních fórech a sociálních sítích. V posledních letech také vzniká řada protimuslimských iniciativ, formovaných především jako odpověď na přítomnost muslimů v České republice a uprchlickou krizi. (Janků kol., 2013)

„Al-Káida, Usáma bin Ládín, World Trade Center 11. září 2001, džihád, šaría, burky, kamenování – tyto a nejen tyto pojmy si dnes kromě koránu obvykle vybavíme v souvislosti s islámem. Jeho problematika je však mnohem košatější.“ (Janeček, 2011, str. 1)

Faktem je, že Češi nemají přílišnou znalost o islámu jako náboženství a kultuře. Jako jeden z důvodů vidí Janeček (2011) náboženskou lhostejnost českého národa. Miloš Mendel (2007) potom zdůrazňuje, že dalším faktorem ovlivňujícím znalosti české společnosti a také nárůst islamofobních postojů, jsou samotná média. Říká: „Paradoxně hlavní důvod současné islamofobie v České republice není osobní zkušenost české populace s muslimskou komunitou a její rozdílností. Je to výsledek plytkých zpráv z některých médií.“ (Mendel, Ostřanský a Rataj, 2007, str. 135) Prezentace muslimů v českých médiích je značně roztříštěná a veřejnost má tedy problém vytvořit si ucelený pohled na muslimskou komunitu. To může být také podpořeno nedostatečným vystupováním muslimů v médiích a téměř žádnou publikační činností. Spolu s chybějícími přesnějšími statistikami o reálném počtu muslimů v České republice a jejich fungování uvnitř komunity to může posilovat strach z neznámého. Nejčastěji jsou muslimové prezentováni jako cizinci a rozdíl mezi nimi a námi je zdůrazňován. Většina zpráv

týkajících se muslimů je negativního rázu. Dle analýzy Lucie Sedláčkové jsou nejčastějšími tématy terorismus, násilí v muslimských zemích, nerovnost žen, náboženský fanatismus a politický útlak. Naopak je zde naprostá absence informací prezentující islám v pozitivním světle. Média často pracují s nepotvrzenými nebo mylnými informacemi, které jim přináší senzaci, ale pouze posilují strach z extremismu. (Janků kol., 2013)

Ačkoli se česká politická scéna nezabývá islámem a postojem vůči muslimům tak, jako jiné země, i přesto se Bronislav Ostránský domnívá, že znalosti o islámu a jeho porozumění jsou úplně minimální. Dle jeho názoru se politici obávají vzniku Eurábie²⁹, a proto se snaží zavést preventivní opatření proti růstu muslimských populací ve svých zemích. (Moreno, 2010) Vláda však zatím nepovažuje přítomnost muslimů za bezpečnostní hrozbu. Zprávy ministerstva vnitra a bezpečnostní informační služby týkající se extremismu nezmiňují žádné projevy extremistického chování ze strany muslimské komunity. (Janků kol., 2013)

K nárůstu islamofobních a protimuslimských projevů prokazatelně docházelo především po 11. září 2001, jak uvádí sám současný předseda Islámské nadace v Brně, Muneeb Hassan Alrawi: „Jedenácté září mi změnilo život. Vlna nepřátelských tvrzení se spustila i na internetu. Averze přicházela od českých extremistů, některých politiků, duchovních i novinářů. Posledních deset let v podstatě jen vysvětluji, že muslimové nejsou teroristé. Byly to stovky rozhovorů a přednášek o islámu. Musel jsem začít detailně sledovat světové dění a načíst spoustu literatury. Abych sám získal nezkrácený obraz. Nemůžeme si dovolit žádosti o semináře odmítat. Tím jen posílíme pocit, že jsme extremisté a chceme se separovat. Pozitivní je, že lidé v Česku jsou ochotní změnit názor. Například díky veřejné debatě.“ (Židková, 2011)

Česká republika patří například spolu s Estonskem mezi nejvíce sekularizované země Evropy. Klesá počet osob hlásících se k některé církvi a naopak narůstá počet těch, kteří se prohlašují za osoby bez vyznání. Z toho vyplývá silná nedůvěra vůči církvím nebo náboženským institucím a i z tohoto důvodu je na pokusy o deprivatizaci islámu nahlíženo s podezřením, nedůvěrou a odmítáním, což může vést až ke xenofobním a antimuslimským projevům. (Topinka, 2007)

²⁹ Tento termín se vžil jako označení možného budoucího osudu Evropy. Z důvodu zvyšující se imigrace z muslimských zemí a snižující se porodnosti evropské populace se během několika generací má stát muslimská populace většinou a vytlačit tak tu evropskou. (Moreno, 2010)

Nejčastější projevy antiislamismu se v současné době točí okolo problému s mešitami, protože mnoho Evropanů vidí stavbu mešit jako naprosté selhání integrace muslimů do liberální demokratické společnosti. Pro většinu Evropanů je mešita fyzickým důkazem víry, vůči které jsou tak skeptičtí. V České republice se snahy o vybudování mešity setkaly s úspěchem pouze v několika případech, mnohem častěji však čelily neúspěchu. Spolu s čímž se zvedla vlna protestů a petic, protestujících proti tak jasnému důkazu přítomnosti islámu na našem území. (Moreno, 2010)

V neposlední řadě se téma muslimů objevuje na internetu i v tištěných periodikách v souvislosti s nedávnou uprchlickou krizí. Právě uprchlická krize je často spojována s nárůstem strachu a předsudků vůči muslimům. Agentura STEM nedávno zveřejnila výsledky svého průzkumu v mínění české veřejnosti. Uvádí, že pouze 25 % dotazovaných občanů ČR si myslí, že by každý člověk žijící u nás měl mít právo na české občanství. Jenom 25 % občanů uvedlo, že každá etnická skupina nebo menšina by měla mít možnost žít podle vlastních tradic a zvyků a 71 % lidí spatřuje v cizích státních příslušnících pobývajících v naší zemi příliš velké riziko. Prokazatelně nižší míru vstřícnosti potom STEM pozoruje v postojích vůči Arabům, Turkům, Afgháncům, Syřanům, Egyptanům, Čečencům atd. (STEM, 2016)

6 PRAKTICKÁ ČÁST

6.1 NÁVRH VÝZKUMU

6.1.1 CÍLE VÝZKUMU

Tématem tohoto výzkumného projektu je jev islamofobie a její projevy ve vybraném regionu České republiky. Cílem výzkumu bylo analyzovat postoj studentů středních škol³⁰ Zlínského kraje k islámu a muslimům. Výzkum má za cíl zjistit, jaké jsou postoje studentů SŠ Zlínského kraje k tomuto tématu, a prozkoumat, zda je zde předpoklad pro vývoj islamofobních postojů. Zdrojem pro vypracování metodiky výzkumu byla příručka Jana Hendla (2005) a výukový manuál Mgr. Simony Šafaříkové, Ph.D., a Mgr. Lenky Duškové (2015).

6.1.2 VÝBĚR VZORKU

Pro výběr vzorku respondentů bylo rozhodnuto zúžit spádovou oblast pro výzkum, a proto byl zvolen pouze jeden z regionů České republiky, díky čemuž bude možno dosáhnout komplexnějšího a detailnějšího pohledu studentů z konkrétního kraje na islámské náboženství a muslimy.

Zvolený základní soubor byl poněkud široký, proto byla zvolena metoda sněhové koule.³¹

Kritéria pro výběr byla následující: respondent musel být občanem České republiky s trvalým pobytem ve Zlínském kraji, studentem SŠ ve věku 18–21 let. Širší věkové rozpětí bylo zvoleno především s ohledem na studenty učilišť s maturitou a studenty nastupující do školy s odkladem.

6.1.3 VYBRANÉ METODY SBĚRU DAT

Vzhledem k výše stanovenému cíli a většímu počtu respondentů byl zvolen kvantitativní výzkum, jehož prostřednictvím můžeme data získat poměrně rychle, přímočaře a přesně. Získaná data lze zobecnit na celou populaci a můžeme si proto vytvořit komplexnější obrázek pohledu české společnosti na islamofobii a islám jako takový. (Hendl, 2005)

³⁰ Popř. gymnázií, odborných učilišť a konzervatoří.

³¹ V počáteční fázi byla oslovena první generace respondentů, pomocí nichž se výzkum šířil k dalším potenciaálním respondentům.

Jako metoda bylo zvoleno dotazníkové šetření. Jednou z hlavních výhod dotazníku je možnost oslovení velkého počtu respondentů.

Dotazník byl konstruován s ohledem na obecná pravidla a dle nejlepšího uvážení výzkumníka. K zajištění soustředění respondentů nebyl zvolen příliš dlouhý dotazník. Dotazníkové šetření tvořily jak uzavřené otázky s cílem snadno porovnávat odpovědi, tak otázky otevřené, dávající respondentům prostor vyjádřit názor více do hloubky. V některých otázkách měli respondenti možnost zvolit více než jednu odpověď, popřípadě dopsat svou vlastní. V první části museli respondenti vyplnit otázky ohledně osobní charakteristiky, tedy pohlaví, věk a vzdělání. Následovaly otevřené otázky jako základní názorové postoje a pocity, vědomostní otázky a ostatní. Celkem bylo otázek sedmadvacet.

Jako minimální hranice počtu respondentů pro zajištění efektivity a kredibility výzkumu bylo stanoveno 50 respondentů. Dotazníky byly rozšiřovány metodou sněhové koule³² a šířeny především přes sociální sítě a elektronickou poštou. Dotazník byl vytvořen on-line na internetovém serveru www.vyplnto.cz.

6.1.4 ANALÝZA DAT

Při analýze získaných dat bylo nejprve nutné data nějakým způsobem organizovat, při čemž byl velice nápomocný právě server www.vyplnto.cz, který data průběžně samostatně třídí a analyzuje. Pro další analýzu byl použit program Microsoft Excel, který byl využíván především pro organizaci dat a zřehlednění výsledků.

6.1.5 ČASOVÝ PLÁN VÝZKUMU

Na provedení výzkumu a analýzu dat bylo vymezeno celkem sedm týdnů, přičemž první tři týdny byly vyhrazeny výhradně získávání respondentů a jejich odpovědí, tj. vyplnění dotazníků. Zbýlé čtyři týdny byly vyhrazeny pro nezbytné třídění dat, jejich analýzu a interpretaci výsledků.

6.1.6 PROVEDITELNOST VÝZKUMU A JEHO LIMITY

Proveditelnost výzkumu závisí na několika faktorech: počtu účastníků výzkumu, jejich ochotě se výzkumu účastnit a upřímně odpovídat na zadané otázky a jejich plném porozumění.

³² Jak je uvedeno výše v poznámce u kapitoly 6.3.1, *Výběr vzorku*.

Mezi limity tohoto výzkumu mohou patřit například neochota lidí Zlínského kraje účastnit se výzkumu, jejich neupřímnost, zdrženlivost při vyplňování dotazníku, nebo zkreslení odpovědí lidí, kteří se bojí projevit odlišný názor, také nemožnost zabránit lidem z dalších krajů České republiky ve vyplnění dotazníku. Dalším z limitujících faktorů může být nemožnost dané odpovědi rozvést, či se dále doptat na doplňující informace, které by mohly být důležité.

6.1.7 KVALITA VÝZKUMU

Zajištění kvality výzkumu je jedním z nejdůležitějších aspektů výzkumu. Ke kvalitě výzkumu jsou nutná především relevantní data. Proto byla finální verze dotazníku předem konzultována s několika odborníky ze snahy vyhnout se ovlivnění ze strany výzkumníka. Na výzkum byl také vyhrazen dostatečný časový úsek a vhodně nastavený časový plán, aby nedošlo ke zkreslení výsledků. Pozornost byla také věnována etice výzkumu.

6.1.8 ETICKÉ PROBLÉMY VE VÝZKUMU

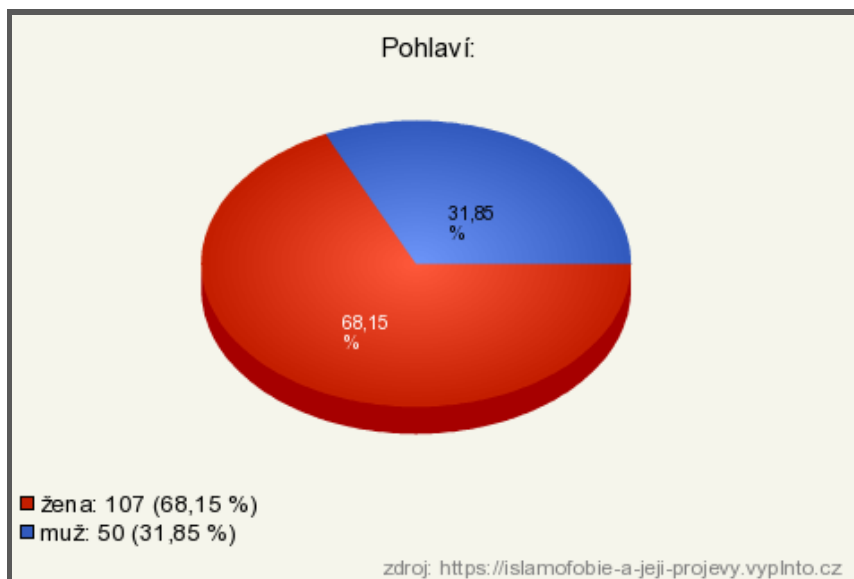
Respondenti byli v úvodu dotazníku předem informováni o průběhu a cílech výzkumu, byli srozuměni s tím, jak bude s daty nakládáno, jakým způsobem budou využita a jak budou výstupy prezentovány.

Dotazníky byly koncipovány jako zcela anonymní, proto všichni účastníci zůstávají anonymní nejen ve výstupu výzkumu, ale také pro výzkumníka. Všichni respondenti vědomě vstupovali do výzkumu bez nároku na jakýkoli honorář či odměnu a výzkumník nepoužíval žádných prostředků k získání konkrétních odpovědí.

6.2 VÝSLEDKY VÝZKUMU

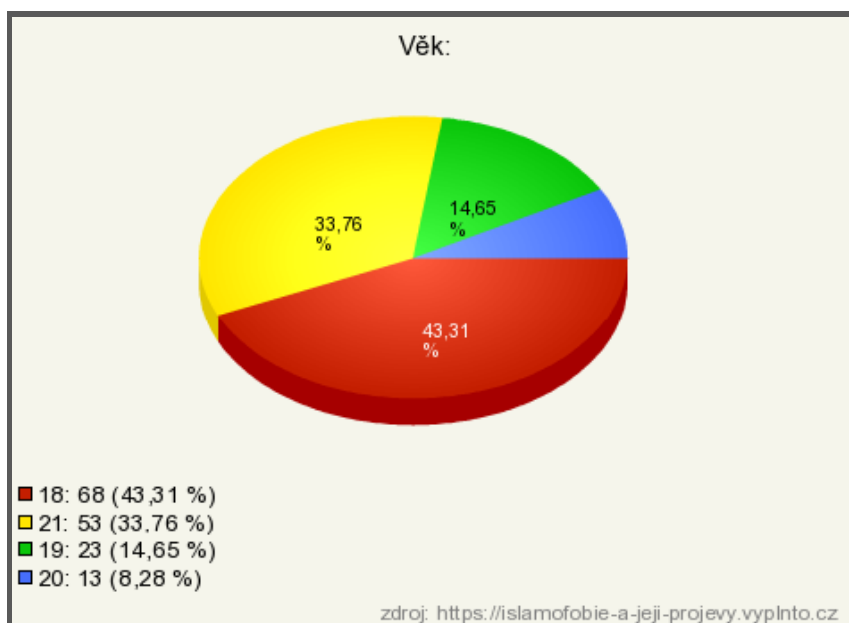
Tato kapitola má za cíl publikovat výsledky prováděného výzkumu na téma *Islamofobie a její projevy na současnou českou společnost* se zaměřením na studenty středních škol ze Zlínského kraje. Nakonec se výzkumu trvajících tři týdny zúčastnilo 157 respondentů. Z odpovědí na první otázku, která se týkala identifikace pohlaví, se dozvídáme, že výzkumu se účastnily ve větším měřítku ženy. Žen, které dotazník vyplnily, bylo 107, což přesahuje 68 % z celkového vzorku. Zbylých padesát respondentů tvořili muži.

Obr. 2 Pohlaví (otázka č. 1)

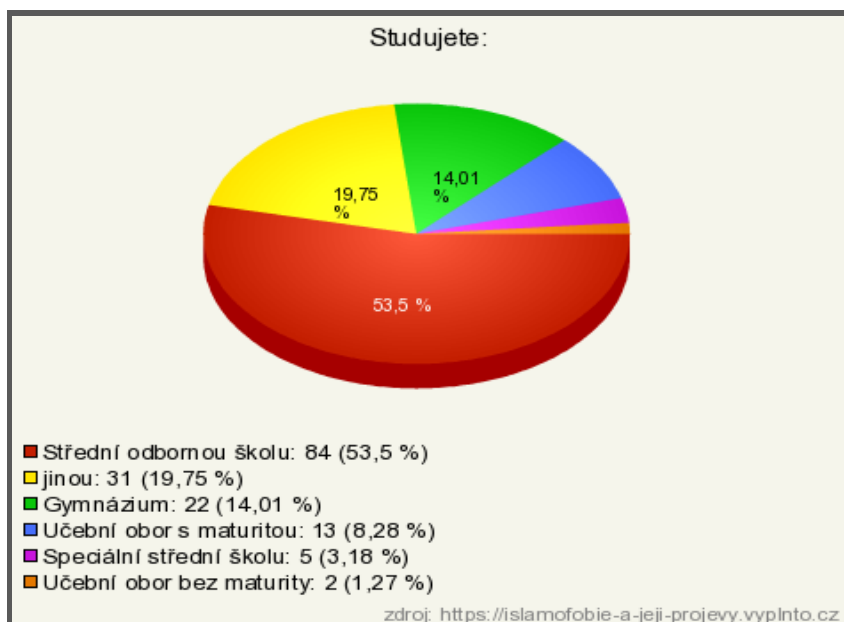
Další otázka, zaměřující se na vzdělání nám ukazuje, že se výzkumu účastnili převážně studenti ve věku 18 a 21 let. Podstatně menší část potom tvořili studenti ve věku 19 a 20 let.

Obr. 3 Věk (otázka č. 2)

Třetí otázka referující o vzdělání respondentů nám ukazuje, že přes 53 % z nich studuje střední odbornou školu, 19,75 % respondentů uvedlo jinou školu než ty, které jim dotazník nabízel, a 14 % tvořili gymnazisté.

Obr. 4 Studujete? (otázka č. 3)

Následující tři otázky dotazníku byly otevřené. Bylo žádoucí vědět respondentův vlastní názor, který měl možnost vyjádřit jak jednoslovně, tak celou větou.

Ve čtvrté otázce měli respondenti jako vodítko uvedeno deset možností, ke kterým bylo možné připojit i odpověď vlastní. Nejčastější odpovědi byli *muslimové*, které si pod pojmem islám představí téměř 48 % respondentů. Následovala odpověď *agresivní náboženství* (43,31 %), *terorismus* (33,12 %), *utlačování žen* (29,94 %), *uprchlíci* (21,02 %), *mešity* (18,47 %), *silná vazba na tradice* (17,83 %), *Arabský poloostrov* (5,73 %), *rodinné vazby* (3,82 %) a *obchodní duch a podnikavost* (1,27 %). Mezi vlastní odpovědi patřily odpovědi jako *náboženství*, *Islámský stát*, *pohostinnost*, *krása orientu*, *kulturní odlišnost*, ale také vulgarismy a projevy násilí, jako *kozomrdství*, *lidé, kteří přijdou upálit*, nebo *vymyté mozky*.

Pátá otázka, dotazující se respondentů, zda jsou schopni napsat alespoň jednu pozitivní stránku islámu, vyžadovala, aby respondent napsal odpověď vlastními slovy, proto je velice složité vyjádřit četnost grafem. Nejčastější odpovědi, kterou uvedl více než

jeden respondent, bylo *ne*. Takto odpovědělo přes 30 % respondentů³³. Různé další formulace jako *nedokážu, ne!, ne*. pak byly uvedeny ještě sedmkrát. Druhou nejčastější odpovědí bylo, že respondenti nevědí, popřípadě je nic nenapadá, tato odpověď byla formulována různě a ve výzkumu se objevila 8×. Mezi další odpovědi patřily v různé podobě *tradice, pohostinnost, důležitost rodiny a jejich pevné vazby, kvalitní sociální systém* či *kulturní zvyky*. Objevují se také odpovědi jako *kebab, architektura, historie, mnohoženství* nebo *síla víry a jednota věřících*. Někteří respondenti poté uvádějí také naprosto nerelevantní odpovědi jako: *je to bombové náboženství, islám je 1400 let teroru, násilí a likvidace všeho neislámského*, nebo *maj viset tyhle jelita, jakto, že je ještě nepověsili*.

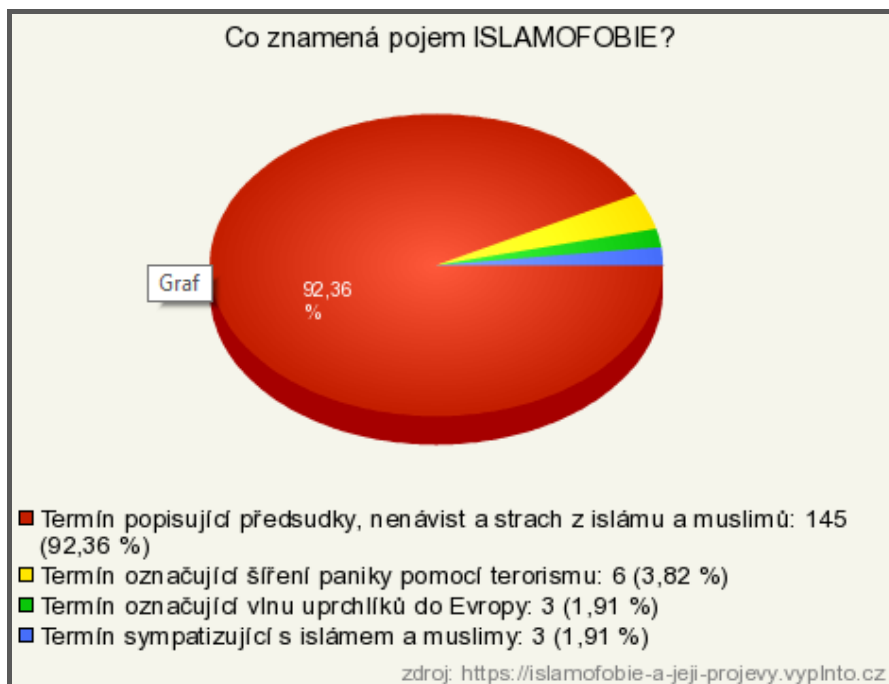
Další, tedy šestá, otázka se snažila zjistit, co je dle respondentů ukazatelem, že daná osoba vyznává islám. Za nejjistější ukazatel považují respondenti oblečení – zde uvádějí různé odpovědi nejčastěji pouze *oblečení*, nebo *zahalování*, popřípadě jmenují konkrétní typy oděvů jako *burka, hidžáb* a *nikáb*. Několik z nich také uvádí barvitá přirovnání jako *hábit z Harryho Pottera, černý pytel na odpadky v podobě šatů, ručník na hlavě, hábit jak Severus Snape*. Dalším velmi spolehlivým ukazatelem je dle odpovědí respondentů *vzhled*, nejčastěji uváděn v podobě *tmavé pleti* a *vousů* u mužů. Osoby vyznávající islám se také dle výsledků výzkumu poznají podle toho, že *nejedí vepřové maso*, nebo *nepijí alkohol*, velmi *často se modlí* a *mají specifické zvyky*. Někteří z respondentů také věří, že osoba, která vyznává islám, se pozná dle vyslovení *Alláhu Akbar, bombového pásu, agresivního chování, ženy na vodítku* nebo jednoduše tak, že *je to terorista*.

Následující otázky, tedy otázka č. 7 až otázka č. 10, se zabývaly základními znalostmi o islámu. U otázek sedm až devět, měli respondenti vybrat z nabízených možností správnou odpověď, otázky byly zaměřeny na vysvětlení pojmů islamofobie, šaría a imám. Zatímco téměř většina respondentů (92,36 %) ví, co je to islamofobie, definovat šariu jich dokáže o téměř dvacet procent méně (73,25 %), pouze polovina (55,41 %) ví, kdo je to imám. Desátá otázka potom vyžadovala, aby respondenti zvolili z uvedených tvrzení ta, se kterými souhlasí. Zajímavé je, že téměř 61 % respondentů věří, že dle koránu jsou ženy povinny se zahalovat (s výjimkou dlaní a očí), ačkoli takováto formulace se v koránu nenachází³⁴, ale pouze 21 % ví, že muslimové uznávají postavu Ježíše Krista.

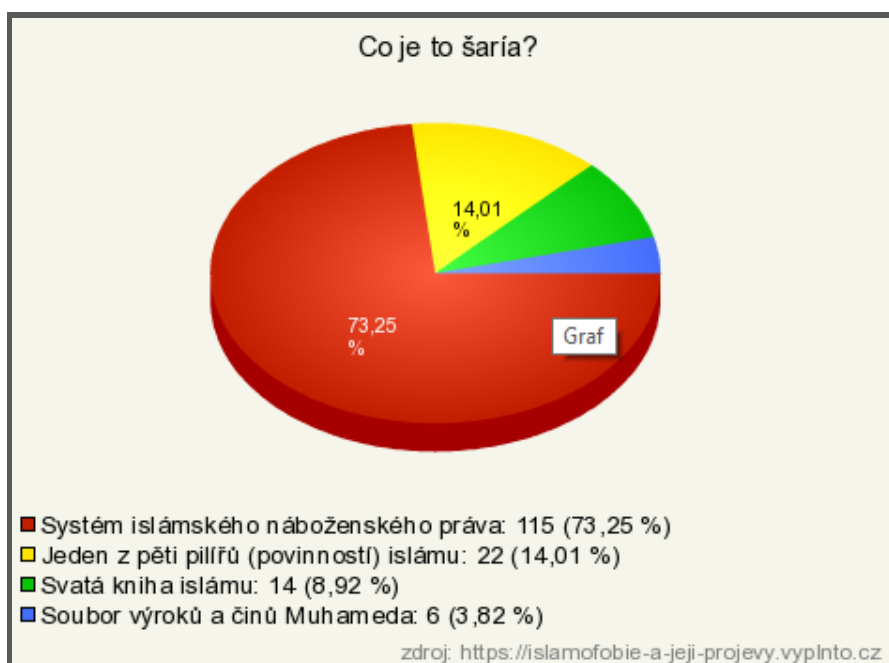
³³ Tedy numericky 47 osob.

³⁴ V Koránu se mluví o tom, že by ženy i muži měli chodit skromně oblečení a ženy by si měly zahalovat hrud'. Nic konkrétního o vlasech se zde nenachází. (Korán, Súra 24 a 33)

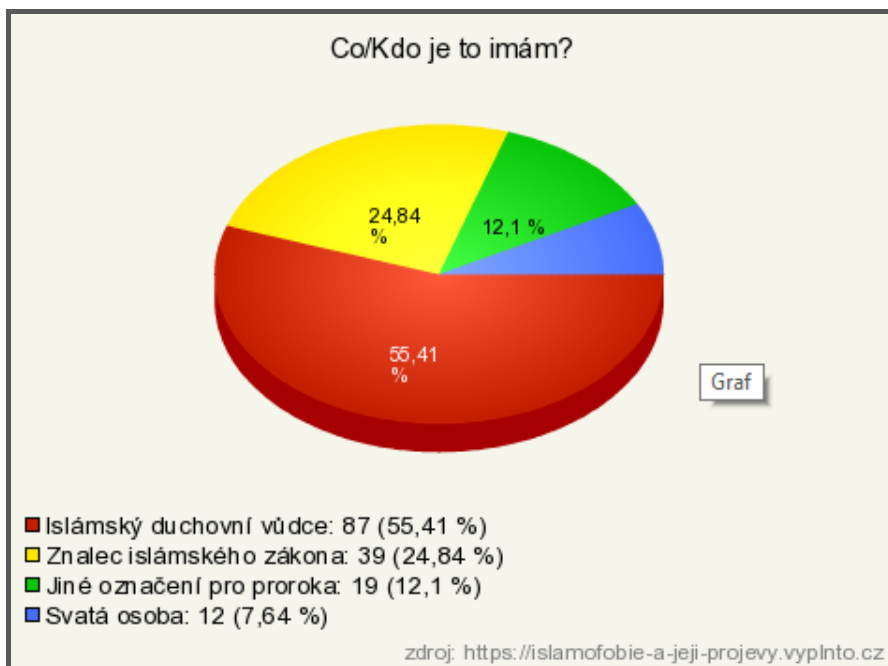
Obr. 5 Co znamená pojem islamofobie? (otázka č. 7)

Obr. 6 Co je to šaría? (otázka č. 8)

Obr. 7 Co/Kdo je to imám? (otázka č. 9)

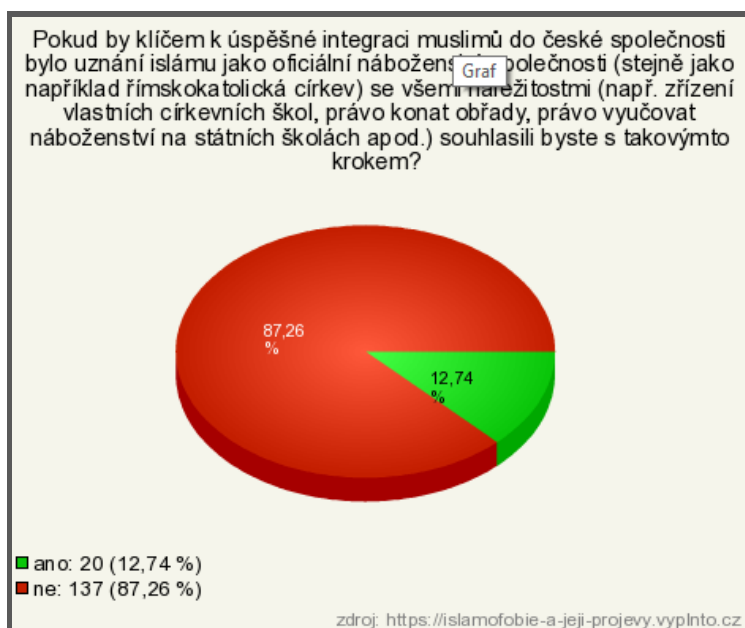

Obr. 8 Souhlasíte s následujícími tvrzeními? Zaškrtněte ta tvrzení, se kterými souhlasíte. (otázka č. 10)

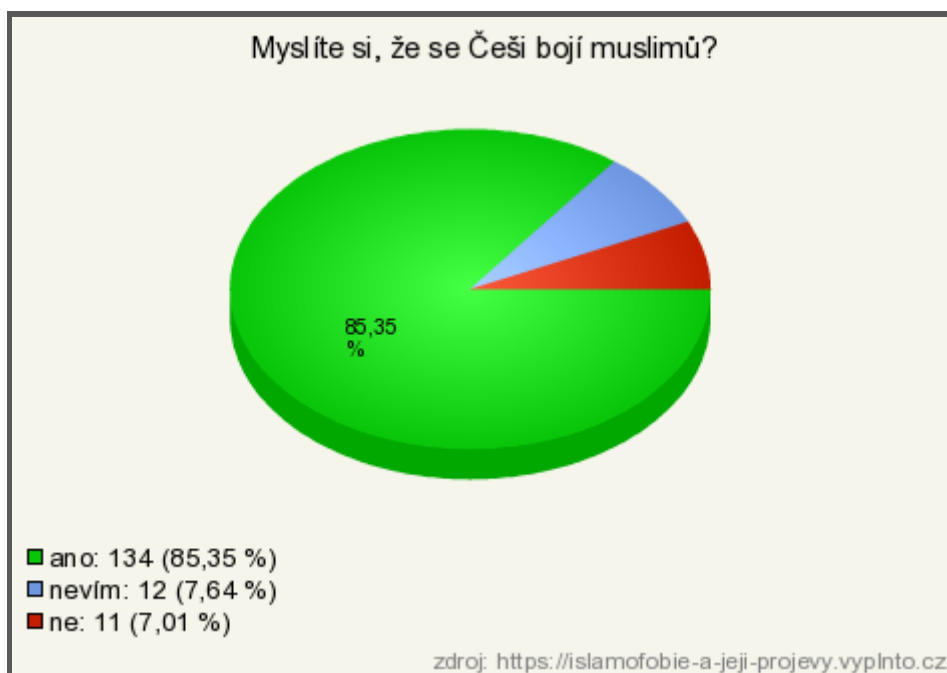
Zbytek otázek v dotazníkovém šetření se poté zabýval převážně situací v České republice. V otázce č. 11, kde mají respondenti rozhodnout, zda by uznali islám jako oficiální náboženskou společnost, pokud by to byl klíč k úspěšné integraci, odpovídá 87,26 % v neprospěch islámu.

Obr. 9 Uznání islámu jako oficiálního náboženství ČR (otázka č. 11)

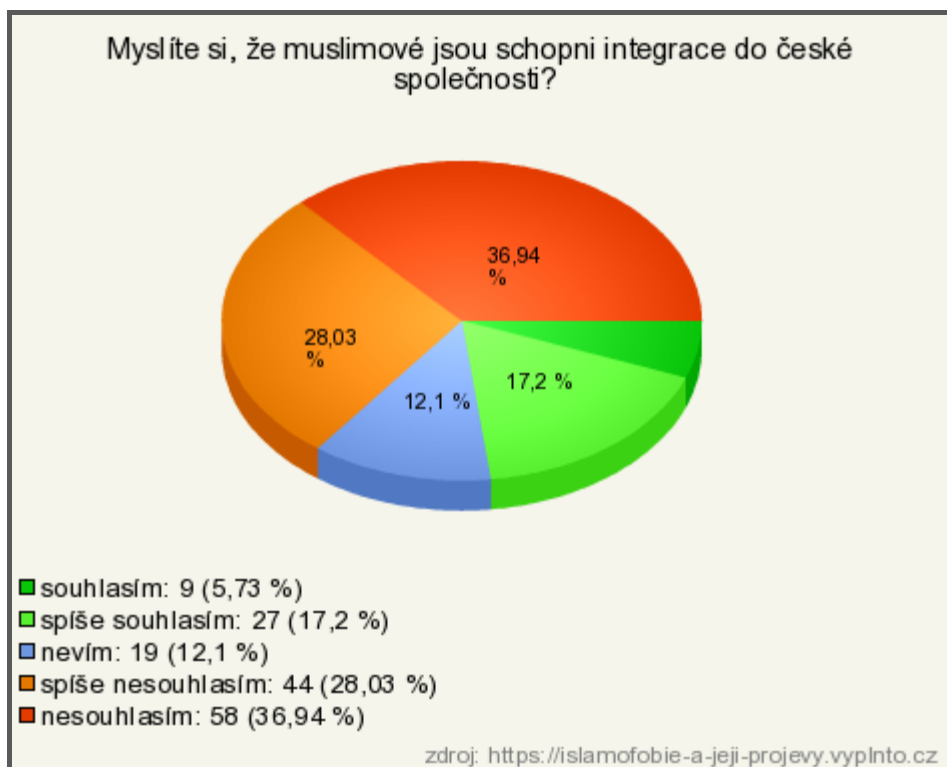

Následující otázka pravděpodobně reflektuje současné rozpoložení české společnosti, když přes 85 % respondentů odpovídá kladně na otázku, zda se Češi bojí muslimů. Navazující otázka, vyžadující od respondentů názor na integraci muslimů do české společnosti, vypovídá mnohé o současných protestech proti přijetí imigrantů do ČR, když téměř 34 % studentů *nesouhlasí* s možností úspěšné integrace, podpořených dalšími 28 % s odpovědí *spíše nesouhlasím*. Naopak pouze 5,73 % studentů si myslí, že úspěšná integrace je možná. Ve čtrnácté otázce potom pouze potvrzují své postoje, když na otázku: *Pokud byste disponovali touto pravomocí, zakázali byste lidem vyznávajícím islám vstup do ČR?* odpovídá 56,05 % *ano*. V další otázce, kde respondenti dostali prostor na zdůvodnění svého rozhodnutí v případě, že na předchozí otázku odpověděli *ano*, se jako nejčastější důvody objevují *hrozba terorismu, odlišné náboženství, kulturní tradice a zvyky, jiná mentalita, neschopnost se přizpůsobit, strach a násilná povaha*. Radikálnější a vulgárnější jsou pak názory a odůvodnění jako: *protože jsou to hovada, kreténi, svině, fanatici, zlo světa, je to svinstvo a všechno bych to postřílel*.

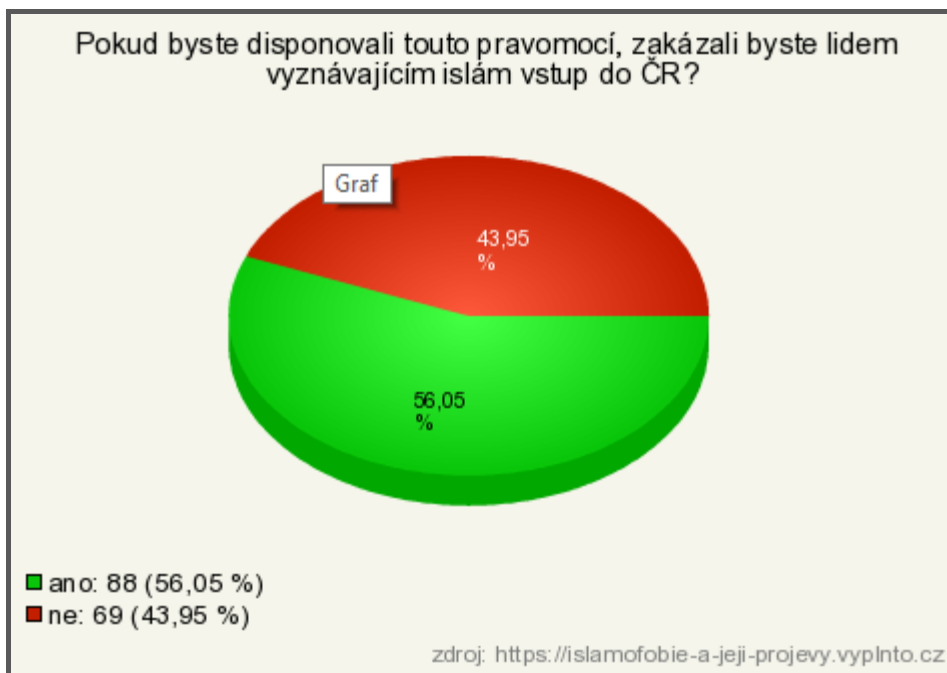
Obr. 10 Myslíte se, že se Češi bojí muslimů? (otázka č. 12)

Obr. 11 Myslíte si, že muslimové jsou schopni integrace do české společnosti? (otázka č. 13)

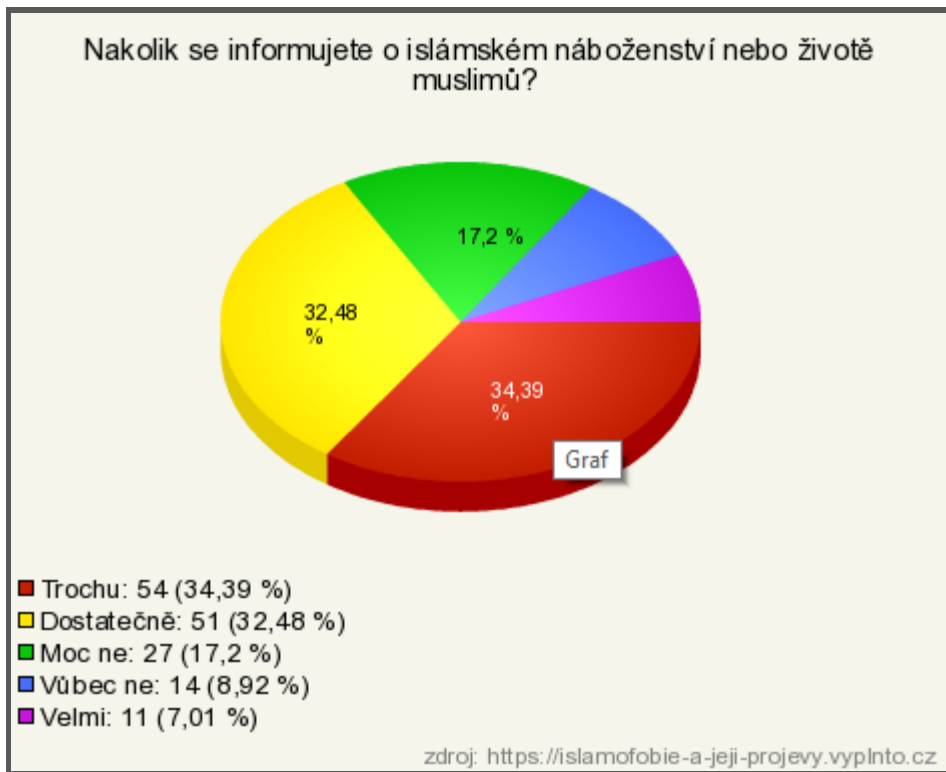

Obr. 12 Pokud byste disponovali touto pravomocí, zakázali byste lidem vyznávajícím islám vstup do ČR? (otázka č. 14)

Dalším okruhem jsou otázky zaměřené na média a získávání informací. Dle odpovědí na otázku č. 16 si respondenti myslí, že se informují o islámském náboženství a životě muslimů *trochu* v 34 % případů, *dostatečně* v 32 %, *moc ne* v 17 %, *vůbec ne* v 8 % a *velmi* v 7 % případů. Přičemž dle následující otázky nejčastěji získávají informace v internetových médiích, tiskovinách, přes sociální sítě a ve škole. Pouze 26,75 % potom získává informace z knih. Další uvedené zdroje informací byli *kamarádi a přátelé*, *rodina* a *vlastní zkušenost*. V otázce č. 18 odpovědělo 57,32 % respondentů záporně na otázku zda považují informace na sociálních sítích a v masmédiích za věrohodné a 54,14 % v další otázce odpovídá, že informace v médiích týkající se této tematiky jsou spíše negativní, následování téměř 30 % respondentů, kteří tyto informace považují za striktně negativní. Že jsou tyto informace převážně pozitivní si pak myslí pouze 1,91 % respondentů.

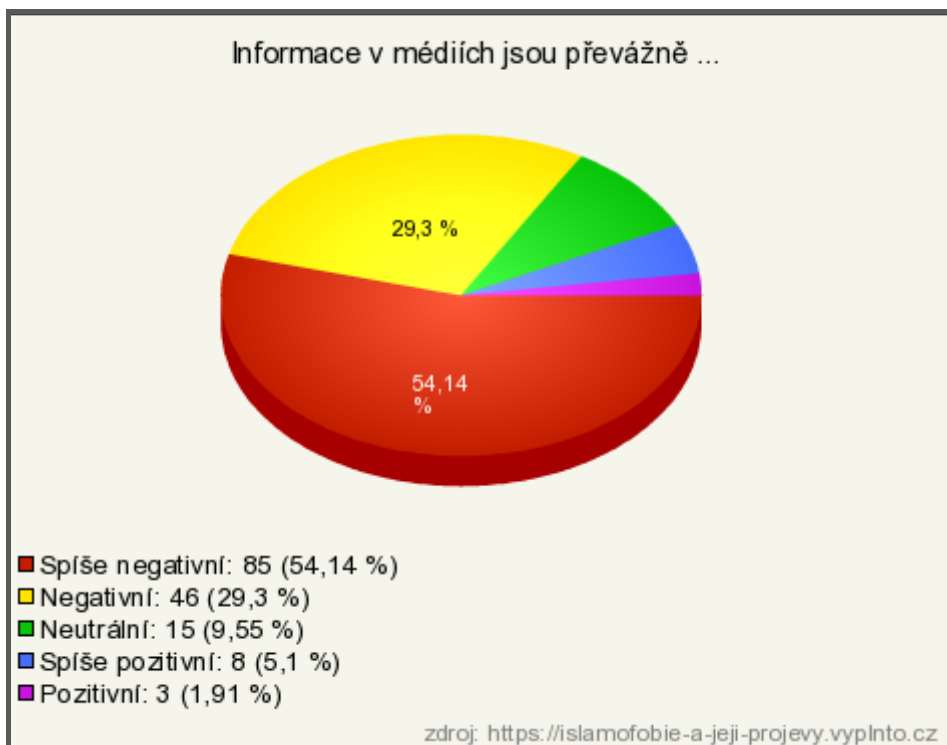
Obr. 13 Nakolik se informujete o islámském náboženství nebo životě muslimů? (otázka č. 16)

Obr. 14 Považujete informace na sociálních sítích a v masmédiích za věrohodné? (otázka č. 18)

Obr. 15 Informace v médiích jsou převážně... (otázka č. 19)

Poslední část dotazníku, tedy otázky dvacet až sedmadvacet, se zaměřuje na subjektivní pocity související s islámem či muslimy. Otázka č. 20 se pokouší zjistit, jak velké množství respondentů se již někdy setkalo s osobou vyznávající islám. Dle našich výsledků se 97 studentů již setkalo s takovou osobou a u 55 z nich došlo s touto osobou i k bližšímu kontaktu³⁵.

³⁵ Výsledky následující otázky č. 21.

Obr. 16 Setkali jste se již někdy s někým vyznávajícím islám? (otázka č. 20)

Obr. 17 Pokud ano, znáte jej osobně (tzn., že došlo k bližšímu kontaktu)? (otázka č. 21)

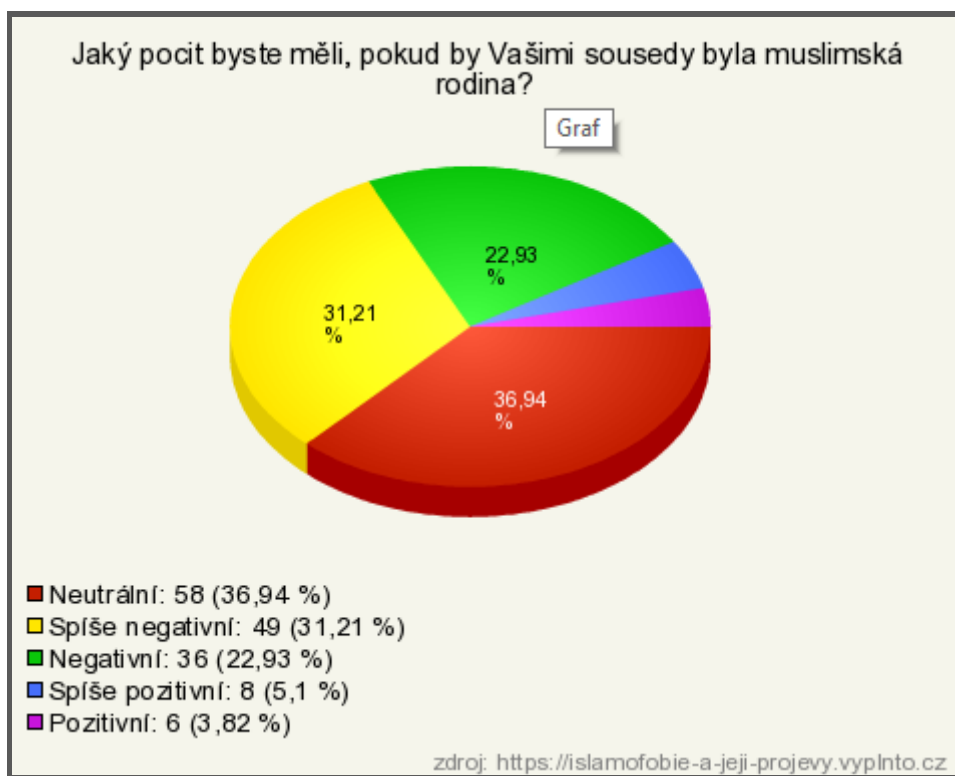
Dotazník pokračuje navazující otázkou a respondenti jsou dotazováni, jaké pocity by ze setkání s takovou osobou měli, popřípadě jak se cítili, pokud už se s někým takovým setkali. Zde odpovědi vykazovaly vysokou variabilitu. Skoro 35 % studentů by se cítilo

neutrálně, 27,39 % spíše negativně, 14,65 % negativně, 14,01 % pozitivně a zbytek spíše pozitivně. Podobnou variabilitu zaznamenáváme i u následující otázky, jaký pocit by respondenti měli, kdyby se jejich sousedy stala muslimská rodina. Opět by největší část měla pocit *neutrální* (36,94 %) a nejméně lidí by se v takovéto situaci cítilo *pozitivně* (3,82 %). V souvislosti s uprchlickou krizí byla také zakomponována otázka snažící se zjistit, zda by někdo z respondentů poskytl dočasný azyl osobě vyznávající islám. Většina respondentů by nebyla ochotna poskytnout azyl nikomu, kdo vyznává islám (65,61 %), a poměrně velká část si svým rozhodnutím nebyla jistá (21,66 %). Naopak pouze 12 % respondentů by s poskytnutím azylu souhlasilo.

Obr. 18 Jaký byste měli ze setkání s někým takovým (v případě, že už jste někoho takového potkali, jaké pocity jste při tomto setkání měli)? (otázka č. 22)

Obr. 19 Jaký pocit byste měli, pokud by Vašimi sousedy byla muslimská rodina? (otázka č. 23)

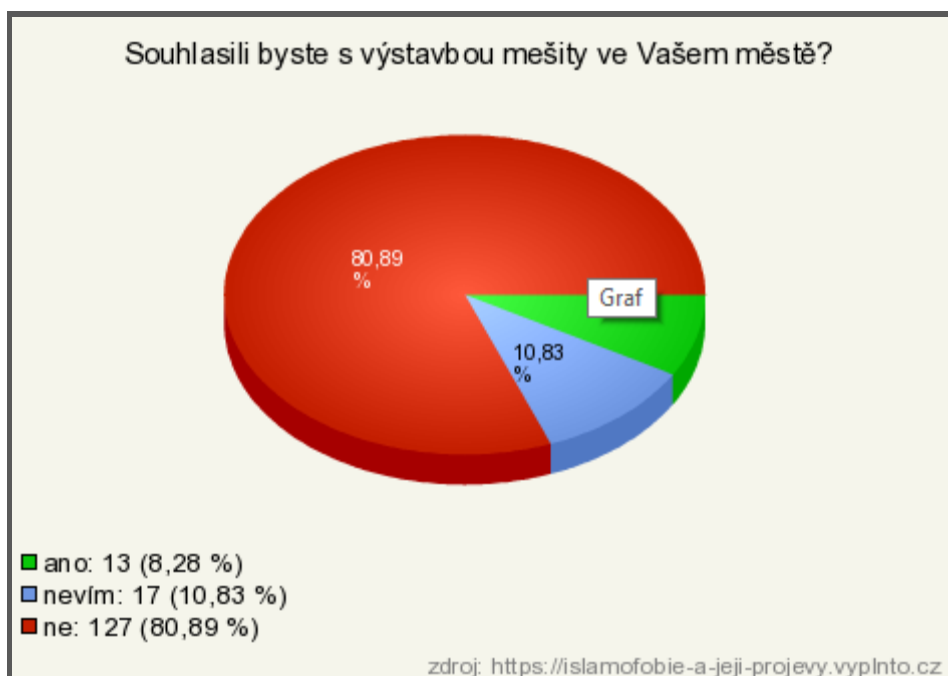
Obr. 20 Byli byste ochotní poskytnout dočasný azyl osobě vyznávající islám? (otázka č. 24)

Naopak poměrně většinová shoda nastává u otázky č. 25, kde jsme se respondentů dotazovali, zda by projevili souhlas s výstavbou mešity ve svém městě. Zde téměř 81 % respondentů odpovědělo záporně, tedy že by nesouhlasili s výstavbou mešity ve svém městě, a dalších téměř 11 % respondentů nebylo rozhodnuto. Asi jen devět procent respondentů by s takovýmto krokem souhlasilo.

Předposlední otázka se respondentů dotazovala na to, zda se někdy cítili přímo ohroženi osobou vyznávající islám. Zde docházíme poměrně k překvapivému závěru, protože poměrně velká část, asi 28 % respondentů, se už někdy v minulosti cítila přímo ohrožena muslimem či muslimkou.

Obr. 21 Souhlasili byste s výstavbou mešity ve Vašem městě? (otázka č. 25)

Obr. 22 Cítili jste se někdy přímo ohroženi osobou vyznávající islám? (otázka č. 26)

Závěrečná otázka byla pro respondenty nepovinná a poskytovala jim prostor vyjádřit se k tématu hlouběji či napsat nějaké důležité poznámky či připomínky. Na otázku *Jaký je Váš osobní názor na muslimy?* se objevila celá škála odpovědí. Od těch pozitivněji laděných jako: *„Jsem z těch lidí, co se snaží neházet všechny do jednoho pytle. Islám i kultura lidí, kteří ho vyznávají, mě dost zajímá, avšak věci, které se dějí ve světě, jim moc nepřejí (né že by si za to z části nemohli sami). Avšak můj názor je, že média nám neukazují pravou tvář toho, co se ve světě děje, ale jenom část, která je ‚trendy‘ a kterou chce většina lidí slyšet. Snažím se být v tomhle neutrální, protože sice můžete potkat nějakého muslima-teroristu, ale i někoho, kdo takovou povahu nemá a chce jenom začít nový nekonfliktní život.“*

„Jsou to lidi jako my všichni, jen prostě mají odlišně tradice a vyznávají jiné věci. Neříkám, že začlenit je do naší společnosti bude jednoduché, ale my sami přeci máme nějaké hodnoty a podle těch bychom se měli chovat.“

„Ne, že bych přímo proti nim něco měla. Jsou to lidé jako všichni ostatní, co si zaslouží stejné podmínky jako ostatní, nic víc, nic míň. Ale upřímně, nechci je tady. Nejenže se bojím nepokojů, které by mohly vzniknout, kdyby sem přišla větší vlna těchto lidí, ale hlavně se mi nelíbí, jak narůstá nenávist lidí kolem mě. I kdyby se třeba k našim sousedům přistěhovala taková rodina, mám obavy, že okolní lidé by se k nim nechovali zrovna nejvhodněji. Byla jsem na kebab se sestrou a jejím přítelem, vede to tam Turek, a jen co ho

sestřin přítel spatřil, začal mít děsně negativní a nenávistné řeči. Což se mi hodně nelíbilo, ale bohužel, takových lidí se najde hodně.“ K těm neutrálnějším patří:

„Muslimové mi nijak nevadí, ale v ČR je nechci. Nelze je všechny házet do jednoho pytle, mám z nich svým způsobem strach, který ale dost možná pramení z malého množství informací.“

„Nevadí mi jejich náboženství, ale nesouhlasím s tím, aby probíhala nějaká islamizace naší země, aby se zde stavěly mešity a podobně. Víra by přeci měla být hlavně osobní a duchovní záležitostí.“

„Nemyslím si, že jsou špatní nebo tak. Je to jen jiný styl života a jiná víra. Hodně lidí se bojí islámistů úplně zbytečně, jelikož ti co jsou ‚zlí‘ jsou menšina a zbytek ‚normální‘ za nic nemůžou a jsou to lidé stejně jako my. Kdybychom postavili bílého, černého, muslima a asiata vedle sebe, za rentgenovou desku, tak nerozeznáme kdo je kdo, jelikož jsme všichni stejní a jsme si rovni bez ohledu na barvu nebo víru.“ Mezi radikálnější můžeme zařadit:

„Pro dobro veškerého lidstva by měli konvertovat na jinou víru nebo spáchat hromadnou sebevraždu.“

„Upálit a potřít vepřovou krví.“

„Fanatici, teroristi a hovada.“

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo popsat jev islamofobie, jeho vývoj a historický kontext na příkladu České republiky, vysvětlit pohled občanů vybraného regionu ČR na muslimy a islám a zjistit které faktory, nebo skutečnosti mohou podněcovat islamofobii. Dle názoru autora práce se tyto cíle do značné míry podařilo naplnit.

V první části práce autor uvádí čtenáře do historie islámu a jeho základních reálií pro lepší porozumění pozdějším informacím. Definován a rozebrán tak byl zejména vznik islámského náboženství, Korán, šaría, pět pilířů islámské víry a ostatní směrodatné informace o islámu. Pro bližší pochopení postoje české společnosti vůči muslimům a pro vytvoření jasného obrazu o přítomnosti muslimů na našem území bylo nezbytné popsat historický kontext od prvních kontaktů s muslimy až po jejich integraci. První kontakty zaznamenáváme již v období Velké Moravy, ačkoli zde se jednalo pouze o styky obchodní, další informace potom získáváme spíše zprostředkovaně a období příchodu a zabydlování muslimů jsme zaznamenali až v době Rakouska-Uherska, přičemž imigrace muslimů na naše území probíhá ve větším měřítku až po roce 1878. Jakékoli snahy o sdružování lidí vyznávajících islám zaznamenáváme až ve třicátých letech 20. Století. V roce 1934 na našem území vzniká první muslimská náboženská obec a přerušovaně působí až dodnes. Ačkoli je dnes v české republice více muslimů, než tomu bylo v minulosti, stále patříme mezi země s nejmenším počtem imigrantů v Evropě a s islámem jsme do styku příliš nepřicházeli. Dle sčítání lidu z let 1991, 2001 a 2011 žije na našem území necelých 2000 muslimů, ale tyto čísla nelze považovat za příliš směrodatná, protože vyplnění náboženské příslušnosti není povinné. Hrubý odhad místopředsedy Ústředí muslimských obcí hovoří o počtu 10 000 – 20 000 osob, k čemuž se přiklání také Pilotní výzkum Ministerstva vnitra ČR. Muslimové žijící v české republice nejsou příliš aktivními a nevystupují příliš na veřejnosti. Dle dostupných informací je lze považovat za poměrně úspěšně integrované do naší společnosti. Sdružují se do mnoha uskupení, z nichž většina je zastřešená Ústředím muslimských obcí a nebo fungují samostatně. Muslimové se v současné době projevují více na internetu, kde vedou mnoho svých vlastních webových stránek, nebo vydávají své online periodika.

V další, nejrozsáhlejší části bakalářské práce se autor zaměřil na samotný jev islamofobie, který je častým především v posledních desetiletích, kdy globalizace obrazně

řečeno zmenšuje svět a kdy imigrace naprosto mění národnostní složení států a struktur společnosti. Autor v práci pracuje především s definicí islamofobie od organizace Runnymede Trust (1997), která je považována za jakousi „nejoficiálnější“ definici islamofobie. Ta definuje islamofobii jako: „neoprávněné nepřátelství vůči Islámu, nepřátelství a nespravedlivá diskriminace proti muslimům, jak jednotlivcům, tak komunitám a vyloučení muslimů z hlavních politických a sociálních záležitostí“ (Conway, 1997, str. 4). Tedy zjednodušeně řečeno, Islamofobie je nepřátelství a diskriminace muslimů anebo strach z islámského náboženství. Termín je používán hojně až v poslední době, ačkoli je nejméně 100 let starý.

Dále se autor v práci zabýval islamofobií v České republice a jejími potencionálními důvody. Ty vidí spíše jako kombinaci působení médií, zažitých předsudků a strachu ze ztráty vlastní identity, než z osobní zkušenosti, či zkušeností pramenící z historie. Jako faktory ovlivňující islamofobii v české republice lze tedy uvést především: nedostatečné uvědomění si vlastní identity, strach ze ztráty vlastní či národní identity, síla médií, teroristické útoky extrémistických skupin vyznávajících islám, vyšší porodnost muslimů, výrazné projevy či symboly spojené s islámem, zažité předsudky a uprchlická krize.

V praktické části se autor snažil zjistit postoje studentů středních škol ve Zlínském kraji na islám a muslimy. Výzkum probíhal dotazníkovým šetřením a byl rozšířen metodou sněhové koule. Dotazník byl k dispozici online a odpovědělo na něj 157 respondentů. Z výsledků lze usoudit, že většina respondentů nezaujímá k islámu a muslimům výhradně nenávistný postoj avšak ve své zemi je nechtějí. Poměrně dobré se také ukázaly základní znalosti studentů o islámu, ačkoli zde odpovědi vykazovaly velkou variabilitu. V dotazníku se projevilo také několik vyloženě nenávistných a vulgárních postojů vůči islámu avšak tyto projevy netvořily většinové mínění.

Myslím, že by bylo zajímavé provést takovýto výzkum na území celé České republiky v rámci všech věkových kategorií. Zde by bylo například možné zjistit, zda má pohlaví, náboženské vyznání, nebo vzdělání vliv na míru islamofobie.

S ohledem na dění poslední doby, lze předpokládat nárůst nenávisli a islamofobních projevů vůči muslimům a také vznik některých extremistických skupin uvnitř naší země, jejímž důkazem může být hnutí IVČRN a jeho protagonista Martin Konvička.

Závěrem lze říci, že islamofobie se stává stále diskutovanějším a také aktuálnějším tématem pro celou Evropskou populaci, nejen v souvislosti s uprchlickou krizí, ale také

v souvislosti s globalizací. Do budoucna bude nutné rozhodnout, kterým směrem se náš národ bude ubírat a jaké postoje zaujme, avšak nemyslím si, že nenávisť a diskriminace je tou správnou cestou, nejen proto, že toto nejsou evropské hodnoty, ale protože toto není humanismus, ve který věřím.

SEZNAM LITERATURY

ABU SWAY, Mustafa. Islamophobia: Meaning, Manifestations, Causes. *Palestine-Israel Journal of Politics, Economics and Culture* [online]. 2005 (Vol. 12 No. 2&3), s. 15–23 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.pij.org/details.php?id=342>

AL RAFFIE, Dina. Social Identity Theory for Investigating Islamic Extremism in the Diaspora. *Journal of Strategic Security* [online]. 2013, 6(4), s. 67–91 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <http://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1242&context=jss>

BANGSTAD, Sindre a Matti BUNZL. Anthropologists Are Talking? About Islamophobia and Anti-Semitism in the New Europe. *Ethnos* [online]. 2010, 75(2), s. 213–228 [cit. 2016-04-15]. DOI: 10.1080/00141841003764021. ISSN 0014-1844. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00141841003764021>

BANGSTAD, Sindre. Islamophobia – what’s in a name? In: *Sindre Bangstad* [online]. 2014 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.sindrebangstad.com/islamophobia-whats-in-a-name/>

BARTOŇOVÁ, D. – *Islamofobie a její projevy na současnou českou společnost (výsledky průzkumu)*, 2016. Dostupné online na <https://islamofobie-a-jeji-projevy.vyplnto.cz>.

BASANESE, Laurent, Bert BROECKAERT, Stanisław GRODŹ, et al., FRANC, Jaroslav (ed.). *Europe and Islam: proceedings of the international conference held on 3rd of March – 4th of March 2015, Olomouc, Czech Republic*. Olomouc: Refugium Velehrad-Roma, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-7412-194-4.

BEČKA, Jiří a Miloš MENDEL. *Islám a české země*. Olomouc: Votobia, 1998. Velká řada (Votobia). ISBN 80-7220-034-8.

BOHÁČKOVÁ, Veronika Laura. Rozhovor s Tomášem Ortelem nejen o Slavicích. *IDNES.cz* [online]. 2014 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <http://bohackova.blog.idnes.cz/blog.aspx?c=437673>

BRAVO LÓPEZ, Fernando. Towards a definition of Islamophobia: approximations of the early twentieth century. *Ethnic and Racial Studies* [online]. 2011, 34(4), s. 556–573 [cit. 2016-04-01]. DOI: 10.1080/01419870.2010.528440. ISSN 0141-9870. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01419870.2010.528440>

CIFTCI, Sabri. Islamophobia and Threat Perceptions: Explaining Anti-Muslim Sentiment in the West. *Journal of Muslim Minority Affairs* [online]. 2012, 32(3), s. 293–309 [cit. 2016-04-06]. DOI: 10.1080/13602004.2012.727291. ISSN 1360-2004. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/13602004.2012.727291>

CONWAY, Gordon. *Islamophobia: a challenge for us all; Report of the Runnymede Trust Commission on British Muslims and Islamophobia*. London: Runnymede Trust, 1997. ISBN 0902397982.

DENNY, Frederick Mathewson. *Islám a muslimská obec*. V čes. jaz. vyd. 1. Praha: Prostor, 1998. ISBN 80-85190-69-9.

DOBKOWSKI, Michael. Islamophobia and Anti-semitism: Shared Prejudice or Singular Social Pathologies. *CROSSCURRENTS*. 2015, s. 321–333.

DVOŘÁK, Michal. Vyhodíte muslimskou studentku, chodí maily řediteli teplického gymnázia. *IDNES.cz* [online]. 2016 [cit. 2016-04-29]. Dostupné z: http://usti.idnes.cz/maily-proti-arabske-studentce-v-teplicich-fg9-/usti-zpravy.aspx?c=A160415_142035_usti-zpravy_vac2

ESPOSITO, John L. *What everyone needs to know about Islam*. New York: Oxford University Press, 2002.

FENDRYCH, Martin. Pobodaný muslim v Praze: Výsledek dlouhodobé protiislámské, protiuprchlícké masáže. *Aktuálně.cz* [online]. 2016 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <http://nazory.aktualne.cz/komentare/pobodany-muslim-v-praze/r~2dad9946ca5c11e59045002590604f2e/>

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-485-4.

JANEČEK, Martin. *Islámská rozpínavost: včera, dnes a zítra*. Praha: Epoque, 2011. ISBN 978-80-7425-117-7.

JANKŮ, Linda, Miroslav KNOB, Václav KRAJŇANSKÝ, Anna MATUŠINOVÁ, Zuzana MELCROVÁ a Hubert SMEKAL. *ENAR Shadow Report: Racism and related discriminatory practices in the Czech Republic* [online]. In: . European Network against Racism, 2013 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://cms.horus.be/files/99935/MediaArchive/publications/shadow%20report%202011-12/Czech%20republic.pdf>

JURKOVÁ, Bc. Lenka. *Průzkum rasismu na Pedagogické fakultě MU*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce PhDr. Milan Valach, Ph.D.

KINDLOVÁ, Pavlína a Petra HOLINKOVÁ. Řvali muslimská ku***, říká v Praze pobodaný muslim. Útok ho od pomoci uprchlíkům neodradil. *Lidovky.cz* [online]. 2016 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/rvali-muslimska-ku-rika-napadeny-muslim-utocnici-si-na-nej-pockali-10g-/zpravy-domov.aspx?c=A160201_173326_In_domov_ELE

KONVIČKA, Martin. Rozhovor. In: DVTV. Aktuálně. TV, 13. 8. 2015. Dostupný z: <http://zpravy.aktualne.cz/domaci/konvicka-chce-do-politiky-svobodni--spolupraci-odmitli/r~11d0c7be41a611e5bd0a002590604f2e/>

Korán a Zahalování žen. In: *Korán* [online]. [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <https://www.koranoislam.cz/tema/zahalovani-zen/>

Korán. Překlad Ivan Hrbek. Praha: Československý spisovatel, 2012. ISBN 978-80-7459-080-1.

KOVÁŘ, Jindřich. *Islám a muslimské země*. Praha: Svoboda, 1984. ISBN 25-071-84.

KROPÁČEK, Luboš. *Duchovní cesty islámu*. 3. dopl. vyd. Praha: Vyšehrad, 2003. ISBN 80-7021-613-1.

KŘIKAVOVÁ, Adéla. *Islám: ideál a skutečnost*. 2., rozš. a aktualiz. vyd., Praha: Baset, 2002. ISBN 80-86223-71-X.

LALAMI, Laila. Islamophobia and Its Discontents. *The Nation*. 2012, (2/9), s. 20–22.

LHOŤAN, Lukáš. *Islám a islamismus v České republice*. 2., dopl. vyd. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2013. ISBN 978-80-904932-3-0.

LIBICH, Vojtěch. 1 pádný důvod, proč bojkotovat nácky s krycím názvem Ortel. *G.cz* [online]. 2015 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <http://g.cz/1-padny-duvod-proc-bojkotovat-nacky-s-krycim-nazvem-ortel>.

MENDEL, Miloš, Bronislav OSTŘANSKÝ a Tomáš RATAJ. *Islám v srdci Evropy: vlivy islámské civilizace na dějiny a současnost českých zemí*. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1554-9.

MORENO, Leora. Fearing the Future: Islamophobia in Central Europe. *The New Presence* [online]. 2010, (4), s. 73–80 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://www.ceeol.com/search/article-detail?id=272988>

MUÑOZ, Gema Martín. Unconscious Islamophobia. *Human architecture: Journal of the sociology of self-knowledge*. 2010, 8(2), 8. ISSN 1540-5699.

Muslimové.cz. *Život Proroka Muhammada a vznik islámu* [online]. c2016 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://muslimove.cz/multimedia-archive/zivot-proroka-muhammada-a-vznik-islamu/>

O'CONNOR, Frances. *History of Islam*. New York: Rosen Pub., 2009. ISBN 9781435853867.

ORTEL, Tomáš. Mešita. In: *Youtube* [online]. Zveřejněno 23. 01. 2013 [vid. 2016-05-05]. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=bi448xbDrVo>

OSKAMP, Stuart. *Reducing prejudice and discrimination*. Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates, 2000. ISBN 0805834826.

POTMĚŠIL, Jan. Islámské právo šarí'a. *Britské listy* [online]. 4. 1. 2008, č. 1 [cit. 2016-04-01]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/38111.html>

RAMBERG, Ingrid. *Islamophobia and its consequences on young people: European Youth Centre Budapest, 1–6 June 2004; Seminar report*. Strasbourg: Council of Europe Publ, 2005. ISBN 9287156735.

ROSÓN LORENTE, Javier. Discrepancies Around Use of the Term „Islamophobia“. *Human Architecture: Journal of the Sociology of Self-Knowledge* [online]. 2010, VIII(2), s. 115–128 [cit. 2016-04-15]. ISSN 1540-5699. Dostupné z: <http://scholarworks.umb.edu/humanarchitecture/vol8/iss2/11/>

SEMATI, Mehdi. ISLAMOPHOBIA, CULTURE AND RACE IN THE AGE OF EMPIRE. *Cultural Studies* [online]. 2010, 24(2), s. 256–275 [cit. 2016-04-06]. DOI: 10.1080/09502380903541696. ISSN 0950-2386. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09502380903541696>

STEM. Vstřícnost českých občanů k cizím státním příslušníkům se snížila. In: *Stem.cz: Nezisková organizace* [online]. 2016 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <https://www.stem.cz/vstricnost-ceskych-obcanu-k-cizim-statnim-prislusnikum-se-snizila/>

ŠAFAŘÍKOVÁ, S. DUŠKOVÁ L. *Výukové prezentace předmětu MRS/KLM*. KRS PřF UP, Olomouc, 2015.

ŠŤASTNÁ, Aneta. *Mešity v České republice*. Plzeň, 2012. Bakalářská práce. Západočeská univerzita v Plzni. Vedoucí práce Mgr. Veronika Sobotková, Ph.D.

TARAS, Raymond. Islamophobia never stands still': race, religion, and culture. *Ethnic and Racial Studies* [online]. 2013, 36(3), s. 417–433. [cit. 2016-04-01]. DOI: 10.1080/01419870.2013.734388. ISSN 0141-9870. Dostupné z: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/01419870.2013.734388>

TOPINKA, Daniel, ed. *Výzkum integračního procesu muslimské komunity na území ČR* [online]. 2007 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: http://www.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/integrace_muslimu.pdf

Ústředí muslimských obcí v České republice. *Stanovy muslimské obce v Praze* [online]. 2007 [cit. 2016-04-04]. Dostupné z: <http://www.umocr.cz/stanovymop.pdf>

VILÍMOVÁ, Tereza. Slavíkem oceněný Ortel stál u zrodu kapely vzývající Hitlera. *Echo24.cz* [online]. 2015 [cit. 2016-05-05]. Dostupné z: <http://echo24.cz/a/iMCxi/slavikem-oceneny-ortel-stal-u-zrodu-kapely-vzyvajici-hitlera>

Zákon č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech). In: *Sbírka zákonů*. 7. 1. 2002.

ŽIDKOVÁ, Klára. Alrawi: Už deset let jen vysvětluji, že nejsme teroristé. *Brněnský Deník.cz* [online]. 2011 [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://brnensky.denik.cz/rozhovor/alrawi-uz-deset-let-jen-vysvetluji-ze-nejsme.html>

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ČR	Česká republika
IVČRN	spolek Islám v České republice nechceme
MNO	Muslimská náboženská obec
MVČR	Ministerstvo vnitra České republiky
SŠ	střední škola
UMO	Ústředí muslimských obcí

SEZNAM TABULEK

Tab. 1 Výsledky sčítání lidu z let 1991, 2001 a 2011 v oblasti náboženského vyznání (muslimové, či potencionální muslimové – tzn., neuvedli).....	20
Tab. 2 Uzavřené a otevřené pohledy na islám	32

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1 Vizualizace islamofobie	36
Obr. 2 Pohlaví (otázka č. 1)	48
Obr. 3 Věk (otázka č. 2).....	48
Obr. 4 Studujete? (otázka č. 3)	49
Obr. 5 Co znamená pojem islamofobie? (otázka č. 7).....	51
Obr. 6 Co je to šaría? (otázka č. 8)	51
Obr. 7 Co/Kdo je to imám? (otázka č. 9).....	52
Obr. 8 Souhlasíte s následujícími tvrzeními? Zaškrtněte ta tvrzení, se kterými souhlasíte. (otázka č. 10).....	52
Obr. 9 Uznání islámu jako oficiálního náboženství ČR (otázka č. 11)	53
Obr. 10 Myslíte se, že se Češi bojí muslimů? (otázka č. 12).....	54
Obr. 11 Myslíte si, že muslimové jsou schopni integrace do české společnosti? (otázka č. 13).....	54
Obr. 12 Pokud byste disponovali touto pravomocí, zakázali byste lidem vyznávajícím islám vstup do ČR? (otázka č. 14).....	55
Obr. 13 Nakolik se informujete o islámském náboženství nebo životě muslimů? (otázka č. 16).....	56
Obr. 14 Považujete informace na sociálních sítích a v masmédiích za věrohodné? (otázka č. 18).....	56
Obr. 15 Informace v médiích jsou převážně... (otázka č. 19)	57
Obr. 16 Setkali jste se již někdy s někým vyznávajícím islám? (otázka č. 20)	58
Obr. 17 Pokud ano, znáte jej osobně (tzn., že došlo k bližšímu kontaktu)? (otázka č. 21) .	58
Obr. 18 Jaký byste měli ze setkání s někým takovým (v případě, že už jste někoho takového potkali, jaké pocity jste při tomto setkání měli)? (otázka č. 22)	59
Obr. 19 Jaký pocit byste měli, pokud by Vašimi sousedy byla muslimská rodina? (otázka č. 23)	60

Obr. 20 Byli byste ochotní poskytnout dočasný azyl osobě vyznávající islám? (otázka č. 24)	60
Obr. 21 Souhlasili byste s výstavbou mešity ve Vašem městě? (otázka č. 25).....	61
Obr. 22 Cítili jste se někdy přímo ohrožení osobou vyznávající islám? (otázka č. 26).....	62

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 Vzor dotazníku	77
Příloha 2 Konkrétní případy islamofobních projevů v ČR	83

PŘÍLOHY

Příloha 1 Vzor dotazníku

ISLAMOFOBIE A JEJÍ PROJEVY NA SOUČASNOU ČESKOU SPOLEČNOST

Dobrý den,

jmenuji se Dominika Bartoňová a studuji Mezinárodní rozvojová studia na přírodovědecké fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Tématem mé bakalářské práce je Islamofobie a její projevy na současnou českou společnost se zaměřením na ZLÍNSKÝ KRAJ a studenty STŘEDNÍCH ŠKOL (18-21let).

Obracím se na Vás tedy s prosbou o vyplnění mého dotazníku k praktické části mé BP. Dotazník je zcela anonymní a za jeho vyplnění nenáleží žádná odměna či honorář. Pro objektivní a kvalitní výzkum prosím vyplňte dotazník pravdivě a pečlivě.

Mnohokrát Vám děkuji za ochotu a čas strávený při vyplňování dotazníku, kterým mi tak velmi pomůžete.

S pozdravem,

Bartoňová

INSTRUKCE PRO VYPLNĚNÍ DOTAZNÍKU

Veškeré otázky Vás přímo navádějí k odpovědím, proto prosím pečlivě čtěte jejich zadání, případně poznámky uvedené u konkrétních otázek.

Většina otázek je uzavřených, nejedná se tedy o otázky vypisovací. Vyberte pouze z nabízených možností.

1. Pohlaví:

- Žena
- Muž

2. Věk:

- 18
- 19
- 20
- 21

3. Studujete:

- Střední odbornou školu
- Gymnázium
- Učební obor s maturitou
- Učební obor bez maturity
- Speciální střední školu
- Jinou

4. Co si představíte pod pojmem islám?

5. Dokážete napsat alespoň jednu pozitivní/kladnou stránku islámu?

6. Co je podle Vás ukazatelem, že daná osoba vyznává islám (tzn., že je muslim)?

7. Co znamená pojem ISLAMOFOBIE?

- Termín označující šíření paniky pomocí terorismu
- Termín označující vlnu uprchlíků do Evropy
- Termín popisující předsudky, nenávist a strach z islámu a muslimů
- Termín sympatizující s islámem a muslimy

8. Co je to šaría?

- Systém islámského náboženského práva
- Svatá kniha islámu
- Soubor výroků a činů Muhameda
- Jeden z pěti pilířů (povinností) islámu

9. Co/Kdo je to imám?

- Svatá osoba
- Jiné označení pro proroka
- Islámský duchovní vůdce
- Znalec islámského zákona

10. Souhlasíte s následujícími tvrzeními? Zaškrtněte ta tvrzení, se kterými souhlasíte.

- Dle Koránu se ženy v islámu jsou povinny kompletně se zahalovat (s výjimkou dlaní a očí)
- Nejvíce muslimů žije na Arabském poloostrově
- Muslimové uznávají postavu Ježíše
- Rodina je v životě muslima jednou z nejdůležitějších hodnot

11. Pokud by klíčem k úspěšné integraci muslimů do české společnosti bylo uznání islámu jako oficiální náboženské společnosti (stejně jako například římskokatolická církev) se všemi náležitostmi (např. zřízení vlastních církevních škol, právo konat obřady, právo vyučovat náboženství na státních školách apod.) souhlasili byste s takovýmto krokem?

- ANO
- NE

12. Myslíte si, že se Češi bojí muslimů?

- ANO
- NE

13. Myslíte si, že muslimové jsou schopni integrace do české společnosti?

- Souhlasím
- Spíše souhlasím
- Nevím
- Spíše nesouhlasím
- Nesouhlasím

14. Pokud byste disponovali touto pravomocí, zakázali byste lidem vyznávajícím islám vstup do ČR?

- ANO
- NE

15. Pokud jste na předchozí otázku odpověděli ANO, svou odpověď zdůvodněte.

16. Nakolik se informujete o islámském náboženství nebo životě muslimů?

- Velmi
- Dostatečně
- Trochu
- Moc ne
- Vůbec ne

17. Kde své informace získáváte?

- Internetová média
- Knihy
- Tiskoviny (noviny, magazíny...)
- Sociální sítě
- Škola
- Jinde:

18. Považujte informace na sociálních sítích a v masmédiích za věrohodné?

- ANO
- NEVÍM
- NE

19. Informace v médiích jsou převážně

- Pozitivní
- Spíše pozitivní
- Neutrální
- Spíše negativní
- Negativní

20. Setkali jste se již někdy s někým vyznávajícím islám?

- ANO
- NE

21. Pokud ano, znáte jej osobně (tzn., došlo k bližšímu kontaktu)?

- ANO
- NE

22. Jaký pocit byste měli ze setkání s někým takovým? (V případě, že už jste někoho takového potkali, jaké pocity jste při tomto setkání měli?)

- Pozitivní
- Spíše pozitivní
- Neutrální
- Spíše negativní
- Negativní

23. Jaký pocit byste měli, pokud by Vašimi sousedy byla muslimská rodina?

- Pozitivní
- Spíše pozitivní
- Neutrální
- Spíše negativní
- Negativní

24. Byli byste ochotni poskytnout dočasný azyl osobě vyznávající islám?

- ANO
- NEVÍM
- NE

25. Souhlasili byste s výstavbou mešity ve vašem městě?

- ANO
- NEVÍM
- NE

26. Cítíte se někdy přímo ohroženi osobou vyznávající islám?

- ANO
- NE

27. Jaký je Váš osobní názor na muslimy?

(nepovinná otázka)

Příloha 2 Konkrétní případy islamofobních projevů v ČR

Jak už bylo zmíněno v samotné práci, islám se v ČR stává stále aktuálnější v souvislosti s uprchlickou krizí. Objevují se skupiny zaměřené proti-islámsky, mezi něž patří také nejznámější proti-muslimské občanské sdružení IVČRN³⁶, konají se časté protesty a demonstrace nejen proti přijímání uprchlíků, ale také proti přítomnosti islámu v České republice. Nenávistné projevy, předsudky a strach narůstají, především v médiích a mezi laickou veřejností, proto je v této příloze uvedeno pouze několik názorných příkladů.

Nejrozšířenější platformou pro vyjadřování názorů, sdružování do názorových skupin a diskuzní fóra pro konkrétní témata tvoří kyberprostor. Lidé zde působí buďto anonymně, pod přezdívkami, nebo pod skutečným jménem. Právě kyberprostor je tedy místem, kde se prolínají názory české společnosti nejen na téma islámu, muslimů, uprchlíků anebo integrace. Asi největší jednotkou jsou sociální sítě, v České republice se převážně jedná o Facebook. V současné době jej v ČR využívají téměř čtyři milióny lidí³⁷ a je proto skvělým místem nejen pro vyjadřování názoru jednotlivce, ale také k vytváření skupin se stejným stanoviskem k určité problematice či tématu. Právě zde lze nalézt nejvíce verbálních islamofobních projevů z řad českých občanů.

1. Islám v České republice nechceme

Jednou z nejznámějších platforem na českém internetu je právě hnutí Islám v ČR nechceme, které působí na samostatné webové stránce www.ivcrn.cz, která byla založena společnou iniciativou facebookové skupiny Islám v České republice nechceme. Samo IVČRN o sobě tvrdí: „jsme největší nestrannou platformou na českém internetu“(IVČRN). Což jako platforma propagující islamofobní projevy vlastně popírá. V čele této iniciativy stojí doc. Mgr. Martin Konvička Ph.D., kterého lze snadno označit za islamofoba, vycházející z jeho příspěvků na blogu, rozhovorů, nebo aktivit v rámci iniciativy IVČRN. IVČRN působí tedy jak na vlastních webových stránkách, tak na Facebooku, kde jej nyní sleduje přes 55 tisíc lidí, různého věku, vzdělání i postavení. Jejich původní stránka, která byla zablokována přímo Facebookem, měla dokonce kolem 163 tisíc fanoušků. (IVČRN)

³⁶ Islám v ČR nechceme

³⁷ Údaje Facebooku v ČR

1.1. Rozhovor docenta Konvičky s panem Veselovským pro DVTV

V rozhovoru z 13. srpna 2015 pro DVTV mluvil docent Konvička nejen o možném vstoupení do politiky a spoluprací s Úsvitem či Svobodnými, ale také o současné uprchlické krizi, nebo o jeho budoucí činnosti v případě jeho zvolení. V rámci rozhovoru také reagoval na své dřívější příspěvky publikované na Facebooku a blogu. Konvička reaguje vyhybavě a své dřívější výroky se snaží bagatelizovat. Tvrdí, že všechno co dělá, dělá pro svou zemi a že pouze zastupuje postoje a názory většiny. Moderátor se vrací k několika Konvičkovým výrokům jako například: „I za cenu překopání zákonů, zavření hranic, militarizace společnosti a ano, klidně i zabavování občanských práv těch 12 – 16 procent populace, která s islámem sympatizuje“ což Konvička napsal na svůj facebook v souvislosti s možnou činností v případě, že by uspěl u voleb. Nebo následující: „Kdyby došlo k nejhoršímu, tak koncentráky pro muslimy naštěstí budou, ne bohužel, řekli si o to sami“ a „Pokud se milí politici nerozhoupete, tak vstoupíme do politiky a vyhraje volby a jako vítězové voleb, vás, milí muslimové nameleme do masokostní moučky“ (Konvička, DVTV, 2015).

Své výroky označuje Konvička jako rétorické figury a úlety. Také tvrdí, že přihlášení se k sympatiím s islámem je totéž jako sympatie k nacistické ideologii. V České republice by zavedl armádu, pokusil by se o deislamizaci muslimů žijících na našem území, v případě neúspěchu by přistoupil k jejich vyhoštění. (Konvička, DVTV, 2015)

1.2. Vyloučení Eman Ghaleb z teplického gymnázia a reakce na facebookové stránce IVČRN

Nedávno se v médiích objevila zpráva o studentce teplického gymnázia Eman Ghaleb. Eman, která žije v České republice od roku 2003, kdy přišla s celou svou rodinou z Jemenu, je obviňována z propagace islámu a z ohrožování ostatních studentů svými projevy víry. Řediteli teplického gymnázia začaly přicházet dopisy s žádostmi o okamžité vyloučení Eman ze školy. Ředitel něco takového razantně zamítl a vyjádřil nemyslitelné kohokoli vyloučit ze školy na základě jeho vyznání. (Dvořák, 2016)

Eman se setkává jak s projevy účasti a zastání, tak s nenávisným lynčováním. Následující komentáře se objevily na facebookových stránkách IVČRN u připnutého příspěvku o Eman. Nejen, že se jedná o násilné a urážlivé příspěvky, ale u některých se i objevuje naprostá neznalost poměrů – viz komentář o nemožnosti studií v Pákistánu pro kteroukoli dívku.

Evžen Zobal Vykopat ji do prdele!!!

To se mi líbí · Odpovědět · 2 · 15 duben v 18:05

Bohumil Kočovský Vole to je Mistr Bean 😊

To se mi líbí · Odpovědět · 1 · 15 duben v 16:31

Katerina Dobosh Jooo, housenka

To se mi líbí · Odpovědět · 1 · 15 duben v 15:58

↪ 1 odpověď

Taklbery Bryknar Ať chcípne

To se mi líbí · Odpovědět · 1 · 15 duben v 16:54

Atf Darken Ztracený Všechny mrdky s vousy a tím pytlím na hlavě vyhnat do pouště! Kurva mají málo kozomrdných států?

To se mi líbí · Odpovědět · 3 · 15 duben v 15:49

Luci Smith Bezmlosti ztrestat. Maji to v sobe od tech vymletcu a lepsi nebudou

To se mi líbí · Odpovědět · 15 duben v 17:02

Kamila Zezulová Kurzmann Takova pekna holka a tak hloupa, skoda ji. Normalne by ju meli odstrelit

To se mi líbí · Odpovědět · 2 · 15 duben v 19:23

Roman Šafář ukamenovat za to také po vzoru ISIS?

To se mi líbí · Odpovědět · 11 · 15 duben v 14:07 · Upraveno

Jan Karásek Podporuje islám vůbec vzdělávání žen?

To se mi líbí · Odpovědět · 42 · 15 duben v 15:58

Islám v ČR nechceme Ne. Ale některá musla na to naštěstí kaslou.

To se mi líbí · Odpovědět · 12 · 15 duben v 16:07

Richard Barik Spis jde o jinpu vec. Takija, lez vuci nam a konkretne v propagaci muslimskeho obleceni a nejen to, ziskani dalsich devcat pro takovou hnusamu.

To se mi líbí · Odpovědět · 5 · 15 duben v 16:14

Jiří Frydrych Do doby, než je jejich horlivější souvěrci ztrestají 😊

To se mi líbí · Odpovědět · 3 · 15 duben v 16:18

Richard Barik Jiri, presne tak, tak dlouho dovoluji v tom fungovat, dokud to v nas vyvolava pro ne priznive pocity

To se mi líbí · Odpovědět · 15 duben v 16:28

Michal Timofejev V Pakistanu by ji polili kyselinou je za to, ze chodi do skoly.

To se mi líbí · Odpovědět · 1 · 15 duben v 16:39

Kveta Whard Michal Timofejev Deman je originalne z Jemenu.

To se mi líbí · Odpovědět · 1 · 15 duben v 16:43

Michal Timofejev Ja psal Pakistan, protoze tam se takove veci deji.

To se mi líbí · Odpovědět · 15 duben v 18:46

2. ORTEL – Mešita

Plzeňská rocková skupina ORTEL, založena v roce 2002, je projektem plzeňského rodáka Tomáš Ortela, jednoho z členů a dokonce možných zakladatelů neonacistické kapely Conflict 88³⁸. Ortel svou potvrdil své účinkování v této kapele při loňském rozhovoru na iDnes.cz, avšak tvrdí, že skutečnost že v kapele už dále nepůsobí je důkazem, že se jeho názory vyvinuly jiným směrem. V rozhovoru dále uvádí, že se za své rozhodnutí nestydí a ničeho nelituje, protože po změně smýšlení jde jeho nová kapela jiným směrem. (Boháčková, 2014)

Avšak otázkou je, nakolik se smýšlení Tomáše Ortela, popřípadě celé skupiny opravdu změnilo. V roce 2013 se například celá kapela postavila do čela Protiromského průvodu a píseň *Hadr* se stala hymnou, dnes už zakázané extremistické Dělnické strany. (Vilímová, 2015)

V roce 2014 kapela obsadila čtvrté místo na Českém slavíku Mattoni v kategorii skupiny a v roce 2015 se umístila dokonce druhá a její frontman Tomáš Ortel obsadil v kategorii zpěvák třetí místo. To vyvolalo v české společnosti velice rozporuplné reakce. Někteří skupiny podporují, a tvrdí, že pouze vyjadřuje to, co si většina národa myslí, druzí jsou rozrušeni postupem a rostoucí popularitou této kontroverzní kapely. „Mattoni podporuje českou hudbu a Českého slavíka téměř dvě desítky let. Slavík je anketa popularity, do které mají možnost hlasovat všichni a vyjádřit tak své subjektivní sympatie,“ argumentuje pro ECHO24.cz Novák. „Není úlohou generálního partnera hodnotit jednotlivé interprety, pokud je jejich umístění v souladu s pravidly ankety a se zákony České republiky,“ dodal Novák s tím, že společnost Mattoni nevyjadřuje podporu žádnému z interpretů konkrétně, ale pouze dlouholetou podporu celé české hudební scény. (Vilímová, 2015)

Ačkoli kapela ORTEL není na rozdíl od Conflictu 88 vedena úřady jako extremistická a její pohyby jsou dle Ústavy stále v hranicích toho, co je legální, není pochyb, že kapela se vyznačuje svou protiromskou, protimuslimskou a homofobní rétorikou. (Libich, 2015) A tak se společnost rozdělila do dvou táborů. Jsou tu ti, kteří s touto kapelou nesympatizují či dokonce vyjadřují bojkot tím, že odmítají pořádat či navštěvovat koncerty v klubech, kde ORTEL vystupuje a ti, kteří brání kapelu tím, že ji

³⁸ Číslo 88 je neonacistický kryptogram vyjadřující HH (protože písmeno H je osmým písmenem abecedy), což znamená Heil Hitler – pozdrav.

označují za vlasteneckou. Tak či tak, skladba *Mešita*, vydaná v roce 2013 má na kanálu Youtube skoro čtyři milióny shlédnutí a patří k hitům českého internetu. Píseň i klip vyjadřují odpor k islámu a muslimům a trefují se tak do současné zájmové oblasti většinové české společnosti. Pasáže jako: „pro Alláhovo slávu uříznou ti hlavu, mají jen o to snahu, zastavme šílenství“ lze považovat za rasistické a islamofobní, což vede nejen k vyvolávání strachu ale také k paušalizování stejně jako: „nebudu Ti lhát, i ty se budeš bát, až v burce budou stát a modlitbu svou řvát“. Zde se nejedná pouze o paušalizování, ale také faktické chyby, protože burku nenosí všechny muslimské ženy. Další zmínky jako diskuze s arabským vrahem, také ukazuje nejen známky paušalizace, ale také zaujetí pouze pro arabské muslimy, ačkoli ti tvoří pouze 20 % ze světové populace muslimů. „Kde nenávid je cnost a vražda poslušnost, kde ukamenujou klidně ženu tvou, tam kde trhavinou pravdu určují, tam roste černej květ s názvem Mohammed“ zde se jedná už z velké části o dohady a vzbuzování strachu používáním rozmanitých klišé o muslimském světě. Samotný klip potom pouze dobarvuje náladu celé písničky. Frontman kapely, který je obklopen lidmi, představující teroristy se zbraněmi v rukou, představuje pravděpodobně zajatce a v zakrváceném tílku se znakem islámu v rukou zpívá svou píseň. V první polovině písně kolem něj „teroristi“ pouze stojí a míří mu zbraní na hlavu, když ale vyjádří svůj názor, že si nepřeje multikulturní svět, je shozen na zem a mimo záběry kamery ubodán. (Ortel, 2013)

Odkaz na video: <https://www.youtube.com/watch?v=bi448xbDrVo>

3. Útok na muslima v Praze

Dalším příkladem může být fyzické napadení muže vyznávajícího islámské náboženství, který byl 30. ledna 2016 napaden dvěma muži, když byl venku běhat. On je muslim Syřan původem z Kavkazu, žijící čtrnáct let v ČR, jeho přítelkyně je Češka, a oba jsou aktivisty pomáhající uprchlíkům všech náboženství nejen v České republice, ale i v zahraničí. Muž byl bodnut v oblasti břicha a musel být hospitalizován. Podle zraněného muže i jeho přítelkyně útoku předcházely mnohé výhrůžky. Týden před útokem jim někdo na auto nastříkal hákový kříž, také několikrát dostali vzkazy s jasnou zprávou: Zmizte, nebo vás zapálíme. Údajně na muže během útoku řvali: „ty muslimská kurvo“. (Kindlová, Holinková, 2016)

Případ posuzuje první oddělení pražské kriminálky jako těžké ublížení na zdraví s rasovým podtextem. (Fendrych, 2016)